

Herman Bang

Præster

Bibliotek 1800

Herman Bang

Præster

Kvindefigurer – *En miniature*

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

Præster

Livskald

Ja – her var fredeligt.

Carl Holm strakte sig på den hestehårs sofa, og han hørte ændernes snadren, mens onklen fodrede dem. Han så ud gennem vinduet: Onklen havde pibe i munden og lo over hele ansigtet midt mellem andeflokken. Hvor han lignede en sælhund med det skaldede, runde hoved.

Tante kommer forbi med et mælkefad. Hele personen er kobberrød.

"Gud, Johan," siger hun i mejeridøren, "står du dér endnu, og prædikenen, Johan, prædikenen ... Klokken er over elleve."

"Ja – lille mo'er – du – men hønsene skulle ha'e æde – –." Præsten tømmer skålen ud til kræet, der slås og flyver op. "Nu skal jeg ..."

"Hvad er evangeliet, Johan?" spørger tanten ud fra mejerivinduet, hvor hun er nået ind med sit fad. "Er det ikke ottende efter Trinitatis?"

"Men vogter Eder for de falske profeter," siger præsten ... "Matthæus 7, 15-21."

Og tanten, der må råbe for at overdøve ænderne, som snadrende følger efter præsten henimod stuedøren, siger: "Å, Johan, om det evangelium havde du forleden år sådan en smuk prædiken – du skulle såmæn ta'e den – min ven – nu det er blevet så sent, og du ved, vi har degnens unge her iaften ..."

"Om de falske profeter? – ja rigtigt, jeg kunne egentlig – men det var i mormontiden, min pige "

"Var'et ... Ja, nu husker jeg, det var det nok ... Men tag du *hovedtanken* alligevel, Johan – – Ulve er der såmæn altid nok af –

–"

Præsten gik ind og lukkede gangdøren efter sig, tanten gik bort fra vinduet. Alt blev ganske tyst, og gården hvilede fredsommelig i middagssolens lys.

Carl havde smilet ad samtalen. Nu lå han, strakt ud på ryggen, med cigaren lidt dinglende i sin mundvig og nød lørdagsfreden, der sank over præstegården.

Nerverne hvilede i dette. Man kom til ro. Det var, som fik man lune omslag om alle tanker. Dette havde han trængt til.

Han var taget herud for at komme sig; han var ikke egentlig syg, men han var udslidt, snarest måske ækel ved det hele, ved selskabslivet og indholdsløsheden og sig selv. Han havde en vandet, halvbitter smag i munden ved alting. Og så en dag havde han, så inderlig kedsommelig ved den ganske situation, sagt til konferensråden, at nu tog han herud.

Og så var han taget ud til præstens.

Han slæbte en stor toiletæske med lugtende vande med sig og forøvrigt to kufferter, han var vant til at klæde sig om tre gange om dagen. Men nu lå han og strakte sig i en gammel bomuldsfrakke af onkelens. Det andet passede ikke her. Og man gled så umærkelig ind i det, man optog alle vaner … han endte med at holde af pibe.

Når man sammenlignede dette med det, han var vant til – – Blot ved at tænke på det, fik han den vandede smag i sin mund. Han havde altid været sin faders søn og det gode hoved. Han skrev smukke vers og blev beundret. Da der så var gået nogle år på den måde, og han havde afsøgt Europas hovedstæder, gav han sig til at blive læge – som faderen. Men han havde ikke kunnet tåle at se blod.

Så var der igen gået nogle år på den gamle vis, og han fandt det hele så trist, at han knap gad flytte sig mere, så led var han ved alting – –

Og hvad skulle han egentlig blive? Noget måtte han jo ... Og det hele var såmæn ens, alt det, han kendte.

Han pustede cigarrøgen ud og fulgte dens ringe: Ikke en lyd – ikke en lyd hørte man.

Hvor mon "kusine" var? Hvor hun havde spillet kønt iaftes. Han så hende sidde der bøjet over orgelet, i halvmørket, i den hvide kjole, med sit lille ansigt – mens han sad på kortrinet og stirrede på hende ... Det lød så smukt, og han mærkede lindeduften ind gennem den åbnede dør ... Og tanten sad udenfor på stævningsstenen med sin strikkestrømpe.

"Det er smukt, kusine," sagde han, og hans stemme havde lydt hen gennem de skumrende hvælvinger.

"Ja, det er en smuk melodi."

En gang imellem hørte man børnenes jubel nede fra legepladsen og nogle toner af en sang af karlene, som stod omkring kæret ... Og kusine blev ved at spille, mens det skumrede ...

Så kom tanten ind: "Fader kommer nede på vejen fra den syge Birthe." Og de gik alle ud af kirken, onkelen imøde.

"Hvordan det var?"

"Nu havde hun det godt. Der var løst op for hende. Hun gik så stille hen."

Tanten og kusinen folder tavse deres hænder. Og lidt efter siger tanten:

"Gud ske lov – det var det bedste. Ja – Gud er nådig tilsidst."

Og de gik hjem ad vejen, hvor høet duftede.

"Fader" havde truffet forpagter Berthelsen. Han var kørende til Hvidbjerg.

"Hvordan var det hos dem?"

"Å – han klagede på mælken – køerne tog så svært af ..."

"Det bliver ikke andet, sålænge han la'r dem stå ude om natten."

De kom hjem og ind i havestuen, og tanten havde spillet et par gamle melodier, mens "kusine" hentede rødgrøden.

– – – Hvor sådanne dage var lykkelige.

Og nu imorgen ... Straks om morgenen kom degnen efter numrene, og tante gav ham et glas portvin at styrke sig på. Og når det så ringede sammen, kom onkel ud og kaldte på tante, og hun hjalp ham præstekjolen på og gav ham de piskede æg. Kusine var i sort silkekjole, stille venlig, med salmebog i hånden. Så når onkel kom ud, fulgte de alle bag efter gennem den lille låge ... Og han talte inde i den hvide kirke om det, han vidste, til disse folk, sådan, at de forstod det – –

Hvor fredsommeligt, hvor fredsælt det var.

Der gik nogen over gården, og Carl Holm vendte hovedet: Hvem var det?

Nå – en fattighuskone, der lister sig ind efter mad. De kom hver lørdag fra fattighuset.

Og han følger den gamle, da hun kommer ud igen med sin spand, indtil hun forsvinder i porten.

Alle, som trængte, kom her. Her går ingen fattig uden hjælp forbi døren.

Carl Holm stirrer atter op imod loftet ... Han havde aldrig troet, at livet kunne være så mildt og blidt.

Hvor længe har han egentlig været her?

Næsten syv uger – men han er også blevet fuldstændig som hjemme. Det daler over en med fred. Se den rolige gård, et par høns pusler fredsommeligt om, lænkehunden sover foran sit hus. Karlene er kommet fra marken, man kan høre dem le i borgestuen ... Der farer tante afsted med opsmøgede ærmer for at tysse på dem.

Og atter bliver alt så stille. Han tænkte det forleden, da de sad i lysthuset ved kirkegårdsmuren. Haven lå hen i sollys med duft af roser. Inde på kirkegården blev en mand begravet. De hørte dem synge derinde:

"Lær mig, o skov, at visne glad!"

Og kusine og tanten nynnede sagte melodien med og lod arbejdet synke ned i deres skød – –

Ja – man var egentlig altid som halvvejs i kirke her i huset ...

Hvor han ville savne det, når han en gang tog bort ...

Men han kunne jo dog blive her til ud på efteråret. "Kusine" sagde det forleden. Han skulle blive her høstgildet over, og sammen skulle de pynte loen med lange kranse, fulde af rønnebær, og de skulle sætte lys i tøndebåndene og skjule væggen bag det store transparent, som stod gemt i vognporten.

Han havde hørt om høstgildet. Alle indsidderne fik en rigsdaler, og når hver havde fået sit, bad onkel en bøn og takkede for den gode høst ... En gang, da Carl var dreng, havde han også været her til gildet. Det år havde været svært. Sæden havde svømmet på opblødte marker, kærnen var rådnet bort, og strået var uden værd.

For folkene havde høsten været streng, de havde aset lange tider, og det sidste korn havde de kørt ind en septembernat, da

månen var oppe. Folk i sognet lod deres rådne på marken, men præsten ville have det hjem.

Det var dog Guds gaver, sagde han.

Og så blev gildet holdt, og transparentet strålede, og hanebjælkerne var behængt med de brunlige egekranse. Hver indsidder fik sin vante rigsdaler, og onkelen takkede dem for al deres møje. Og da han havde takket dem, foldede han hænderne, og han takkede også Gud, der havde sendt de tider, "som bådede bedst."

"Thi hans veje er uransagelige ..."

Carl havde siddet og grædt i sin krog.

Ja – at søge ro i den faste tro, at lægge alt, alt over på en anden og så få hvile. Livet blev lykkeligt da.

Carl Holm lagde hænderne under hovedet. Han ville forsøge at sove, men fluerne, der summede ud og ind af vinduerne, som stod åbne, forstyrrede uafladelig. De surrede ned med et plask på hans kind, svirrede op igen og brummede videre ...

Hans moder var også kommet fra et hjem som dette. Hvor hun var smuk ... Når hun om aftenen knælede ned ved hans seng og tog hans hænder mellem sine – de var så bløde og så ganske hvide – og bad sagte med ham – å så mildt og sagte ... Hvordan var det dog, at bønnen lød? ... Ikke "fadervor", bare fire linjer ... et lille vers ...

Å men – hvordan var det nu? hvordan var det, det begyndte.

Carl vendte sig på sofaen, pressede hånden mod panden, kunne ikke komme på det, skønt verset forfulgte ham ... Ja, det lå ham på tungen ...

Og så når de havde bedt, så bøjede "moder" sig ned over ham og kyssede ham, og hun lagde tæppet fast om ham og sagde

endnu en gang:

Ja – Gud bevare min egen dreng.

Hvis hun blot ikke var død, hvis hun havde levet endnu – hun var den eneste, der kunne styre hans sind, den eneste, der kunne lægge sine milde hænder på hans luner ...

Carl Holm betragtede den stille gård, og han hørte præstens trin inde i studerestuen op og ned, op og ned. Det var den eneste lyd.

Hvor let man dog glemte. Det var på hans konfirmationsdag. Hans fader gav ham om morgenen en pakke: bag papiret fandt han sin moders billede – det sørgmodige, dejlige billede. – Han gav sig til at græde, da han så billedet sin konfirmationsdags morgen; og da han læste, hvad der stod bag på det med moderens fine og sarte skrift:

"Til min elskede Carl fra den, der elskede dig højest, med alle, alle ønsker på din dåbspagts dag."

Da svor han sig selv et hidsigt drengeløfte: at han ville holde, hvad han idag lovede, og hun, som var død, hun skulle være hans Jomfru Maria, som bad for ham ...

Det var længe siden, meget længe siden.

Han havde en gang billedet med til Paris og glemte det i pensionen – å, at han heller ikke skrev efter det ... men tiden var gået ...

Carl Holm lå helt stille. Skyggerne fra længen voksede over gården, høstvognene var kørt bort, og "kusine" med sin lille kurv var gået til en syg ...

Onkel var faldet til ro; inde i spisestuen klirrede de med dækketøjet.

Det vækkede Carl, og han satte sig overende i sofaen, og han lagde hænderne ned om sit knæ:

"Ja," sagde han. "Jeg bliver her."

Han gik to gange op og ned ad gulvet, standsede nu og da:

"Nej, det var ikke for sent ..."

Og han gik igen:

"Det var til denne fred, han var født."

Han stod ved vinduet og så på det lille kastanjetræ. Så sagde han pludselig, uden at han vidste, hvorfra ordene kom:

Jeg er træt og går til ro.
Lukker mine øjne to –
Fader, se med kærlighed
til mit lille leje ned.

Han hørte selv efter ordene og gentog dem sagte.

"Ja," sagde han. "Jeg vil blive i dette liv."

Han vendte sig og gik over til onkelens dør, bankede og gik ind. Onkelen sad og sov foran den opslagne alterbog.

Ved støjen vågnede han, skød brillerne op og sagde:

"Nå, er det dig, min dreng?"

Carl standsede foran ham, vidste ikke rigtig, hvad han skulle sige ...

"Skal vi spise?" spurgte så onkelen.

"Nej," og Carl tog lidt usikkert om stoleryggen, "det er ... det er: jeg har fattet en beslutning." Pårny holdt han inde. Han tog på igen og ville have sagt:

"Jeg vil være præst,"

men så stoppede han, og underligt dumpende kom det:

"Jeg vil – jeg ønsker at studere teologi."

Onkelen skød brillerne op igen. Hans hænder faldt foldede ned over maven ... "Ja," sagde han, "det giver jo altid gode lærerpladser."

De tav lidt; og lavt sagde Carl:

"Ja – men det er for at ... jeg ville være præst."

Der blev igen en pause. Lidt trykket gned onkel håndfladerne mod hinanden.

"Hvem havde anet det," sagde han. Men så påkom ham en pludselig rørelse, og han rejste sig: "Carl – – min dreng," sagde han ... "Ja, det er Gud herren, som vækker kaldet."

Og han omfavnede ham.

Ve den, fra hvem forargelsen kommer

Præsten løftede sit ansigt, og han i så, det var dag.

Solstrømme faldt over haven.

Dorsk stirrede han på en guldregns pragt nær sit vindue, og han så på bedet med højstammede roser og sagde: Ja – de trænger til vand. Men hans søvnløse øjne sved ved dagens skær og vakte ham. "Det var dag." Og ludende følte han over sig al livets byrde.

Men pludselig harmedes han; og han hævede vredt et par knyttede hænder til trussel mod lyset: Han truede dagen og solen ... Han rejste sig og rev persiennen ned; hver stribe sol lukkede hans rystende hænder ude med omhu. Så lagde han sig hen på sofaen i krogen, sammenkrøben og rugende i mørket.

I krympende fortvivlelse havde han vredet sine hænder, elendig som den byldslagne Job havde han stønnet til Gud. Sine hår havde han udrevet under Herrens svøber, og han havde kaldt ham Jehova og den almægtige Eneste. Klynkende havde han bedt for Jesu dybe vunder; ynkeligen havde han slæbt sig for korsets fod til sin frelser. Og alle bønner, de var bedt, og hvert syndepint angstråb var sendt mod Himlen i denne nat.

Men da dagen kom, da pønsede han på hævn. Han lå sammenkrøben, og han bed i sine spændte knoer, mens han pønsede på hævn.

Blod steg op i hans tanker, og han længtes efter at føle en varm strube mellem sine fingre; og der var ikke den grumhed, uden at hans hævn jo svælgede deri. Afmægtig og forbandende sig selv. Og snart logrede hans hævn for Gud som en smigersyg hund, og snart fornægtede den.

Nej – nej – så var der ingen Gud. Sådan ville ingen barmhjertighed straffe, sådan i det eneste eneste, – nej, der var ingen barmhjertighed.

Og atter så han det syn, som jog hans tanker … Hvor hun bøjede sig, hvor hun smilede lykkelig, og hans unge fætter stjal kys på kys fra hans hustrus hals …

Nej – nej – så var der ingen Gud! Ikke retfærdighed, ikke det evige liv, intet, der *lignede* Gud …

En løgn, en løgn.

Præsten fornægtede Gud. Han trampede på hvert et helligt navn, han vrængede ad hvert et ord, han selv havde talt; han forbandede sin forkyndelse. Og smerten blev som hede jern, der brændte så stingende hans sjæl.

Men hævn – hævn.

Han havde elsket så varmt, elsket den eneste gang, elsket i tugt, sådan som det sømmer sig at elske for Gud Faderens øjne –

Jesus – å – Jesus!

Og han hører i sin mund det gamle navn, og han spytter det ud som en væmmelig tudse fra sin tunge.

Præsten hånede Gud. Han gav ham hvert nedrigt navn, hvert skældsord, han fandt. Og for *det* havde han ofret sit liv.

Han faldt hen i en stol, og hovedet sank ned på hans bryst. Han så det bittert glide frem, sit liv, dag efter dag fra sin første barndomstid. Han havde levet med sin moder, de to, efter faderens død, og de havde delt alt sammen, de små sorger og de små glæder, og barndom var blevet ungdom, og han var begyndt at gå den samme vej som sin fader … Han havde aldrig tænkt at blive andet end præst …

Så ramte ham hans første sorg: hans moder døde. Hun var død med Jesu navn på sine læber …

Og præstens hoved sank tungere, og tårer løsnede sig fra hans øjne. Og uden at han vidste det, mumlede hans mund igen de gamle navne … Fra hans hele liv strømmede disse bønner ham imøde, han bad, han *måtte* bede, og han græd – hvor han græd …

Men hvordan – hvordan? Nu, da han og hans hustru måtte skilles.

Så vågnede smerten pány, men mildere, uden energi; og rokkende, i sagte klynken, bad han og slæbte sig hen til sin Gud. Men skilles, skilles måtte de – han og hans hustru. Ikke en dag, ikke en time kunne hun blive her.

Å – Jesus – Jesus.

Han bad, og han vidste ikke råd; han sagde de samme ord, og de bragte ikke trøst.

Ingen, intet til at gribe nu.

Bibelen – Bibelen – kunne den binde hans tanke! Og han læste, vendte blad for blad – fattede ikke deres ord.

Hvad for vånde, hvad for vånde dog! Så skulle hun bort. Og hvorfor? Man ville fritte og fritte, og man ville spørge og finde – – *Herfra* skulle uroen komme. Ufreden i alle sjæle, fra ham – fra hyrden.

Krampagtig vendte han bladet, læste mekanisk, læste det samme igen.

Han slog gardinet bort, læste i det klare lys, mens sveden sprang frem – – Han syntes, han sank så bundløst i ord, og intet, som lindrede, intet; – kun altid dette samme. – –

Og det skulle vare i de mange år.

Nej – så sprang han op – nej, han var en ærekær mand.

Han gik og gik, følte sig træt, tog atter sløv den store bog og læste.

Hvad om det altsammen gik – og han tav og led. Befriet fra forargelsen og led.

Han følte sig svimmel, som om alting gled – hans øjne brændte. Igen valfartede præsten; stod i stuen, statuestiv med de oprakte hænder.

Og sidste gang styrtede han sig ned over Bibelen – som et dyr, der hungrer.

Han søgte, slog op i Matthæus, og hurtig, gang efter gang læste han disse ord:

"Ve den, fra hvem forargelsen kommer; det var ham bedre, om der var hængt en møllesten om hans hals, og han var sænket i havet, end at han skulle give forargelse til en af disse små."

Og åndende vanskelig, mens han blev ved at læse, sank pastor Holck frem over bogen, indtil hans øjelåg faldt til, og han blundede midt i solen.

Genstridige sind

Karen Peers holdt inde med sin forklaring og snøftede stærkt bag de mange tørklæder.

Præsten havde hørt til med øjnene fæstede på bordet. Nu så han op og lod blikket hvile på konen. Og han har selv sendt Jer, Karen, spurgte han.

Karen Peers flyttede lidt på de blåstrømpede fødder. Jeg har jo gjort, som pastoren har budt, sagde hun og lod det sammenlagte lommetørklæde glide mellem sine hænder, at holde ham til Herren med mange spørgsmål. Ellers har han jo vridt sig ved det – Gud nåde – og vendt sig i sengen, når jeg spurgte ham – men så i morges, da det var så svært dårligt, og jeg havde sunget ved sengen, og jeg spurgte igen om at hente Dem med nådens midler – så nikkede han, og siden har han ligget helt stille …

– Godt – Ja Herren slipper ikke.

Han åbnede skabet og tog kalken ud, og han talte et par hellige brød op på det gyldne låg og gød nogle dråber af vinen i kalken. Karen så til, sky for de hellige redskaber og med foldede hænder.

Lidt efter var han beredt.

De gik over vejen ind over markerne. Høsten hvilede i middagsstunden; rundtom stod de tomme vogne, hist og her i skyggen af hæssene lå karlene og sov, udstrakte, med hatten over øjnene, svedende i augustdagens hede; pigerne hvilede i en klynge bag en halvlæsset vogn, med løsnede klæder og glorøde ansigter under høstklæderne.

Der hørtes ingen lyd over markerne.

Præsten blev ved at gå med hovedet bøjet og kalken ind mod sit bryst. Middagssolen hang i ornatfolderne som bly. En gang imellem vendte han sig mod Karen Peers, der vandt langsomt op ad bakken mod solen, og han skyndte på hende.

Thi præsten fik mere og mere hast.

Ja – Herren var den stærke og den eneste. Han bøjede som siv de genstridige hjerter. *Hans* var evindelig sejren … og en urolig og hed glæde steg op i præstens sind; thi dette var en del af hans liv, år efter år var han pint af denne ranke, hvidhårede trods – år efter år – siden hin dag … Og mange bønner var bedt og mange brændende ord sendt ud imod det hvide ansigt, når han så det stift og ubevægelig mod kirkepillen på de store offerdage, når Hans Rasmus bragte sit offer …

Bønner og ord – forgæves bedt og sendt.

Og præsten betragtede de middagsblundende marker og gik langsommere.

Det var en dag som denne, da de kom bærende hjem fra marken til præstegården med sønnen, Rasmus Hansens lig. Præsten stod på en høj i haven og så sine høstfolk komme slæbende tungt i heden med en byrde imellem sig. Og han blev angst og løb ned imod dem, og med få ord lagde mændene deres byrde ned foran hans fødder; det var liget af Rasmus Hansen.

Han havde stået på det øverste af læsset, og så med et – drejede han to gange rundt som en hurtig top, løftede armene og faldt uden en lyd … ligesom vædderen hos Anders Nielsen, der faldt ifjor for solstik … Så tog de ham op og bar ham hjem.

De stod rundt om præsten, liget lå på dækkenet på den bare jord … Da kastede præsten sig ned på vejen, følte hjerte og puls

og rystede meningsløst i den døde. Sådan blev det længe ved, indtil den ene af karlene sagde:

"Vi må bære ham hjem, hr. pastor. Vi spærrer alfarvej."

Da rejste præsten sig op, tavs, med ludende hoved gik han bagefter liget.

Han klædte sig i ornat for at gå og melde forældrene døden. Rasmus Hansen var deres eneste søn, kommet sent i et forresten barnløst ægteskab.

Den dag havde vejen været tung op over denne bakke. De sov i huset, han løftede klinken og gik ind. Fluerne summede om Hans Rasmus, der var faldet i søvn i heden og lå med armene ud over bordet og hovedet mod bordkanten. – Karen blundede i en stol.

De vågnede begge ved støjen, og det gav et sæt i dem ved at se præsten i ornatet.

Da begyndte præsten at tale om sorgerne, der kommer som tyve om natten, og Herrens time, der er som lynet. Men begge de gamle sad bare forbavset, Karen tog på så småt at græde, hun vidste ikke hvorfor.

Og præsten talte om Herrens veje, der fører vidunderligt – og om det eneste lam ... og om verdens synd ... så sveden sprang frem på hans pande – og om enkens søn og om Gud ... der berøver til sin tid ...

Men de gamle forstod ikke, og uden flere ord, forpint sagde han: "Gud har sendt det over jer – Rasmus er død."

Han havde ventet et skrig, et råb ... men der kom intet, de blev begge siddende tavse, Karens hænder faldt udspilede ned i hendes skød. Så gik præsten hen og tog hendes kolde hænder; og han begyndte at tale til hende mildt og trøstende.

Han talte længe, og mens han trøstede, lagde han sig ned på knæ. "Ja – græd," sagde han, "græd kun – tårerne gør godt."

Og han begyndte at bede stille med den hulkende Karens hænder i sine.

Pludselig følte han en hånd hårdt på sin skulder, og han så Hans Rasmus' ansigt tæt ved sig. Det var fortrukket og blegt. Præsten holdt armene op mod et slag.

Hans Rasmus slap ham ikke. Han blev ved at holde det fortrukne ansigt ind mod præsten: øjnene stod som to flammer under brynene.

"Du lyver," sagde han, "du lyver. Gå." Præsten ville rive sig løs, men kunne ikke. "Gå," sagde han endnu en gang, "du lyver." Og han slap ham på tærskelen.

Præsten vendte sig og ville tale, men han tav ved de første ord, slog døren op og gik uden at se sig tilbage. Hjem over bakken, ind i gården, hvor liget lå endnu, *dér* lukkede han sig inde og så ingen i mange dage.

Sytten år – sytten år siden – og sådan huskede han det endnu.

Hin aften, da Hans Rasmus kom op til præstegården og bestilte begravelsen. Der var den samme ild i hans øjne. "Det skal gå af uden sang og ord," sagde han. "Put ham i jorden – og lad os være fri."

Præsten søgte at tage hans hånd, men Hans Rasmus holdt den bort. "Hans Rasmus," sagde præsten. "Forhærd ikke Jert hjerte. Hører I – det er Gud Herren, som har lagt dette på Eder."

Men da så Hans Rasmus op på præsten og sagde hæst med det samme blik som sidst: "Ti, præst, der er ingen Gud. Du var bange for din rug ... så skulle de høste i middagsstunden ..."

Præsten blev bleg. Hans Rasmus – – hvad er det, du siger? Hans Rasmus – –

Så havde Hans Rasmus lagt de fire daler på bordet og var gået.

Og siden den dag havde han forhærdet sig i sin trods. Midt i menigheden, der var fyldt af Kristo under præstens brændende forkyndelse, levede han, forstenet og fornægtende. Alle vidste det, og mange af de hellige var bekymrede. En aften efter en bibellæsning i skolen følte Maren Anders sig opildnet af ånden, hun spurgte præsten, om hun skulle gå til Hans Rasmus.

– Hun følte ånden i sig.

Præsten lod hende gå. Og selv fulgte han i vinteraftnen urolig efter Maren og ventede på vejen.

Og da hun ikke kom ud og blev ved at tøve, da dreves han af uroen, kunne ikke udholde at vente, men gik ned til huset og så ind ad den oplyste rude.

Maren stod ved bordet – og *der* foran lyset sad Hans Rasmus. Hans hvide ansigt var blegt og stift, han støttede hovedet på hænderne og rørte sig ikke .... Karen bare sad og rokkede i krogen.

Præsten satte ansigtet tættere mod ruden, mens han stirrede. Maren Anders blev ved at tale, tog Biblen op og læste ...

Hans Rasmus rørte sig ikke ...

Maren læste uafladelig, bad og læste igen – – Præsten hørte det ud som en brudt mumlen ... Hun læste ivrig, hæsblæsende – – Rasmus stirrede med det samme blik ...

Så vendte præsten sig, og han gav sig til at gå rundt om huset uden hvile. Og da han atter kom til vinduet, så han i stuen det samme syn, forlod huset og gik hjem.

Maren talte ikke til ham om besøget, og han spurgte ikke.

Når han mødte Hans Rasmus på vejen, hilste han. Bonden så på ham og gik videre uden at tage hatten af. Præsten turde ikke tale til ham. Næste gang de mødtes, gav han ham samme hilsen, som ikke besvaredes.

Tre gange om året kom Hans Rasmus i Guds hus. Han bragte højtids-offer.

Hver gang håbede præsten: Han er der ikke. Han kommer ikke, og hver gang når han efter bønnen på prædikestolen løftede hovedet, så han det hvide ansigt foran pillen på den vante plads.

At han dog altid skulle se det – at det skulle lamme hans tunge – stække hans fortolkning, dræbe evangeliets glæde i hans mund ...

Præsten standsede atter på sin vej, og han tørrede sveden af sin pande: "Ja – men Herren hævner," sagde han.

Men det havde biet, det havde varet.

Højtid efter højtid – fest efter fest. Han havde talt, og han havde bedt. Alle sine bedste ord, alt, hvad han blot *vidste* af bøn – alt havde han bedt, sendt det så hedt mod dette ene ansigt.

Han havde følt sig som Jakob, der kæmper med Gud – og han havde tabt. Han havde stridt mod fornægteren som Saulus mod Gud, og hans ord var faldet som avnerne.

Og der var intet sprog, han ikke havde forsøgt, og ingen tugtelsens vej – han havde jo prøvet den. Og der var ingen anråbelse, han havde sendt den til Gud for at råbe til denne sjæl.

Og der var de dage, hvor han syntes, at dette hårde ansigt var hans egen tvivl, der lurende stirrede på ham. Og stærkere talte

han og mere hedt, og hver lignelse brugte han, og al Israels torden lød over de trodsende –

Men når toget af de ofrende begyndte om alteret, mens han knælede, lyttede han febrilsk efter skridtene, og hans bønner forvirredes ... Han kendte disse skridt iblandt dem alle ... Og altid vendte han halvt sit hoved for i grusom nysgerrighed at se på bondens ansigt, når hans blodpenge faldt – judaspengene, på alteret tæt ved ham.

Men Hans Rasmus så ham ikke ...

Præsten drog ånden dybt ... Ja – det var varmt ... De skyer, som kommer op, vil bringe torden. Han kom ned ad bakken, hvor huset lå, og han standsede for at vente. Karen løftede klinken.

"Sig ham, jeg er her" – sagde præsten. Hun gik ind og kom ud igen. "Han ligger helt stille," sagde hun. Præsten fattede fast om kalken og fulgte med.

Hans Rasmus lå i sengen, helt hvid midt i puderne. Blikket var sløret, alle træk skåret af døden. Han vendte ansigtet ved støjen, så på præsten og smilede. Hovedet rokkede frem og tilbage på lagenet.

Præsten gik nærmere. "Så ses vi," sagde han. "I Jesu navn."

Den døende blev ved at smile og rokke med hovedet. Præsten satte sig, stillede kalken på bordet og holdt alterbogen i sine hænder. Han begyndte at tale om det, som nu skulle være glemt, talte takkende om Herren, der nådig havde blødgjort hans sind, før *det* skulle komme, som nu stundede til.

Den syge blev ved at smile.

Fluerne summede om præsten, der talte bøjet over den døende. Han så ham stift ind i ansigtet, og pludselig ængstet spurgte han: "Hans Rasmus – det er mig – præsten – I kender mig jo – – –" Og lidt efter spurgte han igen, plaget af det samme blik. "Hans Rasmus – kender I mig?"

Hans Rasmus fæstede blikket på kalken, der skinnede i solen, og han løftede svagt armene imod den.

– "Ja" – sagde præsten, "det haster".

Han rejste sig og åbnede bogen, bag sig hørte han Karen, der græd stille. Han begyndte at læse formlen højt med tone på hvert ord, medens den syge ikke tog øjnene fra kalken.

Og påny forfærdet over dette ængstelige og begærlige blik, der hvilede uafladelig på bægeret, spurgte præsten: "Kender I mig?" Sveden sprang frem på hans pande. "Hans Rasmus, det er mig."

Da løftede den døende atter hånden og strakte den ud mod kalken midt i solstrålerne … Og mumlende de hellige ord lagde præsten skælvende hostien mellem hans læber.

… Den syge rørte sig ikke, det hellige brød faldt ud af hans mund.

… Da rakte præsten kalken ned mod hans mund, og med en pludselig kraft fattede den døende begærlig om bægeret og tømte det …

Han sank tilbage, og øjnene faldt til.

Præsten knælede ned og bad længe. Gennem de hviskede bønner hørte han fluernes summen og Karens klynkende gråd.

Hans hoved blev tungt, og han bad sløvere med panden ned mod sengekanten de vante bønner … Mens fluerne summede.

– Og pludselig vågnede Karen med et skrig i sin stol, og hun så præsten slide sig løs fra den døende, der sad over ende, med armene krampagtig om hans nakke ...... De kæmpede og i vildt raseri, øsende al sin kraft ud i et sidste tag om præstens hals, skreg den døde højt.

Da kom præsten løs, og som en gal, uden hat, skælvende og med mærker af den døendes fingre som brændende ildsår i sin nakke, flygtede han hen over markerne ... Karen fo'r efter ham, stakåndet, i den brændende sol, jaget af rædsel – til de rystende ben ikke mer kunne bære hende, og hun faldt tæt ved grøften.

Men den døende blev siddende med fægtende arme, mens han bevægede læberne til uhørlige ord ...

Solen faldt ind gennem den åbnede dør – et par høns kom ind og søgte æde på stengulvet ...

Den dødes hoved faldt langsomt ned på hans bryst.

En hyrde

Når pastor Schmidt kom op på prædikestolen, løftede han nogle øjeblikke ansigtet op mod loftet med et forklaret udtryk. Damerne om stolen – det var en fast kreds, der havde stade tæt om forkynderen – sænkede salmebøgerne og betragtede hans ansigt, som det lyste. Og det kunne hændes – helst på de store festdage – at ordets forkynder i sin brændende andagt hævede begge sine arme imod himlen i bønnens ekstase.

Det var en sådan dag, frøken Alma Berg havde fået krampe og måtte bæres ud. Men hun havde også blegsot.

På næstsidste salmeverslinje sank pastor Schmidt ned på skammelen og begravede ansigtet i et lommetørklæde på bedepulten. Hænderne ligger foldet foran panden. Man ser godt, hvor han knuger fingrene.

Fru Bornemann, der har sin faste plads lige til venstre for "stolen" og som aldrig tager sine vandblå og fugtige øjne bort fra præsten siden den dag, han udenfor kirkedøren greb hendes hånd, da han gik hende forbi, og beholdt hånden længe i sin med et mildt tryk og sagde –

"Ja – De, frue, er mig til megen opbyggelse. Man henter nidkærhed i et blik som Deres ..."

– – Fru Bornemann stødte forrige søndag til fru Holmer og sagde:

"Se – hvor han strider med Gud for vore sjæle."

Og fru Holmer gentog ordene til mange, siden, udenfor kirken.

Når salmen er ude, hæver pastor Schmidt langsomt hovedet. Ofte har han grædt. Men på hans ansigt hviler en stille og

tilkæmpet ro. Han har fattet sig. Et let strøg over panden med lommetørklædet, som han har taget op, varsomt, så den lille blå lap bliver liggende på pulten – –

Det var en konfirmantinde, som havde set denne blå lap – fra pulpituren. Den lå indeni lommetørklædet, og når det blev bredt ud, faldt den ud på pulten ... Hun havde set det ganske tydeligt, og næste tirsdag fortalte hun til alle i kommuneskolen, at "han" brugte også "snydeseddel".

For hun selv havde altid skriftstederne på neglene. Hun var rødhåret og fra et "højst sørgeligt hjem – som der desværre i vore dage" (pastor Schmidt sagde det med let løftede øjne) "findes så mange af – –"

Et let strøg over panden med lommetørklædet og pastor Schmidt begynder. Han bevæger læberne uden at få ordene frem, han fører hånden op til brystet, og endelig taler han mildt.

Da kirken skulle have en altertavle, og damekomitéen var sammentrådt, var det, fru Stein ville have givet Johannes, apostlen, just dette ansigt ...

"Når han begynder," havde hun sagt, – "just når han begynder. Det er så mildt. Jeg græder altid, når han begynder ..."

Han taler så blødt. En fløjlsbaryton. Og han vælger altid sådan så dæmpede ord.

"Å," sagde en gang frøken Pind i et strikkeselskab (der er mange strikkeselskaber i menigheden, og på månedsmøderne kommer pastor Schmidt undertiden for at klappe de unge piger på håret, holde damernes hænder mellem sine og læse et par digte op, monotont, lidt vuggende med sin dejlige baryton),

"det er som lunkne vande, når han taler – hver sorg *må* løse sig op ..."

Og pastor Schmidt *er* en præst for de sørgende.

Han er smukkest ved et dødsleje.

"Jeg forsikrer Dem," siger fru Berg, når hun taler om sin søsters død, "han ligefrem ledte hende ved hånden ind i døden – det var en opbyggelse. Som han sad ved sengen og så og så på hende, og hun holdt bare så fast ved hans arm og sagde:

'Bliv – De bliver jo ...'"

"*Det* var et dødsleje, kære, jeg glemmer det aldrig," siger fru Stein.

Pastor Schmidt har en egen, lydløs måde i dødsværelset. Han taler til den døende som til et barn. "Skal man vel ikke linde vejen for synderen?" siger han. "Blot så mildt føre dem til Gud og Frelseren."

Og sådan taler han også nu på prædikestolen. Han tager sjælene ved hånden, når han taler.

Om den milde Guds søns kærlighed.

"Kommer til ham, alle I, som er besværede – jeg vil give Eder fred. Sukker I tungt – står for Eders tårefyldte blik en frisk grav, hvori I efterlod det kæreste – lad ham tage sorgen op. *Han* magter at bære. Han rækker imod os *sin* nåde, og vor sorg smelter som de frosne vande, der løses.

Tro mig, jeg taler som den, der ved. Jeg *ved* det, menneskeligt ved jeg det. – I stille timer har også dette menneske, mine venner, lidt og kæmpet, og kummeren har siddet ved mit hjertes dør, og tungsindets tusmørke har sænket sig over mig – men *han* er mild og kærlig gået mig forbi på sin evige barmhjertighedsvej til alle dem, der beder, og han har rørt ved

min kummer med sin hånd, og den er smeltet, og tusmørket blev lys – –"

Da stråler pastor Schmidts ansigt, og hans blik sænker sig næsten så ømt i de opadvendte kvindeøjne, og han gentager det:

"Ja – således løser han vor sorg ..."

– "Gå til *ham*," siger også enkefru Amalie Hansen hver gang en af hendes veninder mister manden – "gå til ham. Jeg ville aldrig" (og hun knuser en tåre) "være kommet over det med Adolf – hvis han ikke havde været. Det er hans konsultation fra fem til syv."

– – "Og vor sorg føre os til Gud, til Gud Fader, til Gud, vor Frelser."

Pastor Schmidt holder inde. Han holder inde tre gange, pudser næsen og bøjer hovedet ned over pulten.

"Det er hans ydmyghed," siger frøken Pind. "Han beder om kraft – altid på ny om kraft."

De sørgende damer pudser næsen og samler sig. De sørgeklædte er hans trofaste. Så mange sorger, som går ud og ind ad pastor Schmidts venteværelse.

Døren bliver lukket op så sagte, og pastor Schmidt kommer ud i ventestuen: "Er det Dem," siger han og tager hånden. Ja – og hans tone var så mild, "jeg havde ventet Dem."

Og han fører den sørgeklædte ind i sit arbejdsværelse, hvor man ikke hører skridtene på et blødt tæppe, og hans dæmpede stemme bliver endnu mere hviskende så mange portierer, der er overalt.

Så sætter han sig ved lampen ligefor Correggios "Bodfærdige" – pastor Schmidt holder af kunst – og han byder damen at

sætte sig i en lænestol tæt ved – –

"Ligger der en muffe?" sagde han. "Å – den er glemt ... Ja – det var fru Koch – hun har fristet en tung sorg – tung ... så har hun glemt den i sindsbevægelsen ... Gi'er De mig den ..."

Pastor Schmidt rykker nærmere:

"Og nu De?" siger han. "Hjemmet er tomt – jeg ved det nok ..."

Og så taler han. Pastor Schmidt har en egen evne! Han kan få kvinder til at græde. Det hænder, at han mildt lægger et hoved op til sin skulder, tyssende på en højrøstet sorg som på et barn ... Og han kærtegner ofte en ung sørgende, som var det hans datter. Indtil den stumme sorg bliver til tårer, der flyder stille.

Pastor Schmidt ser tit skønne skikkelser, der knæler ved hans fødder. Men han hader ekstase. Det træffer sig, at han efter samtale med en nedbrudt og altfor heftigt sørgende, siger til sin husholderske, en tør bønnestage af et fruentimmer med skrappe øjne:

"Svendsen – lille Svendsen –" og der kommer en antydning af et smil over pastorens ansigt, thi han er altid noget ligesom kammeratlig med frøken Svendsen, der dog aldrig går i kirke – "Fru Hoff er ... lidt eksalteret – jeg tror ikke, jeg ville kunne bringe hende ret trøst i dette øjeblik ... Jeg er ikke hjemme, tror jeg, hvis hun kommer igen."

Svendsen nikker og bliver siddende ved sit strikketøj.

– – –

"... Nej! Således, mine venner – vil vi da ikke undlade at sørge. Thi sorg over, hvad vi elskede, den er hellig. Men derom beder vi, at håbets og troens liljer, de må fremvokse på gravene. Amen."

Pastor Schmidt læser slutningsbønnen. Damehovederne vugger som i sagte takt. En stille følsomhed hviler over hele kirken.

Det var just i dette øjeblik for tre år siden – at en dame i silkekåbe, med slør for ansigtet havde rejst sig op og havde skreget op mod prædikestolen:

"Tro ham ikke, tro ham ikke – han vil jer ingenting – det er løvens hule –"

Der blev stor tummel, og pastor Schmidt var lige ved at få ondt på prædikestolen. Men så blev den sindssyge ført ud ...

Hun havde lige mistet to børn af skarlagensfeber og havde været nogle gange hos pastoren – "hun *var* meget eksalteret" ...

... Pastor Schmidt går ned fra prædikestolen op i koret. Mens de synger den første salme, nyder han et glas portvin og en engelsk biscuit.

Kvindefigurer

Elna

Hun havde altid klædt sig i bløde mellemfarver, gråt og brunt af matte silkestoffer, og dette douce over hendes dragt, der skænkede hende en egen elegance, det passede også så helt til hendes hoved, som løftede sig frem så rankt over den høje pibe, med sin nakkeknude og ansigtet, som en skåren kamé.

Således var hun, og sådan, med denne ranke, lidt ubevægelige ro, havde hun altid levet sit rige liv som millionærens datter.

Hun havde ingen alder. Hendes smil, der var smukt og viste en rad af dejlige tænder, var hverken ungt eller ældet, det var kun et høfligt konversationssmil uden år og måske lidt ligegyldigt på bunden.

Elna Holmer bragte med sig al den aflagrede rigdoms tryghed, parret med en fornem stilfærdighed, der mindede om lydløs gang på bløde smyrnatæpper. Livet var også gået stilfærdigt for hende.

Stilfærdigt midt i dets fester. Thi hende var det en vane at sidde silkeklædt ved rige borde og at kede sig under tændte kroner på rout'ernes uendelighed. Alt det kom med årstiderne; når de forlod deres landsted og tog hjem til deres store gård på Amagertorv, og sæsonen åbnedes. Da gled Elna Holmer douce og rank atter hen gennem velgørenhedsfesterne og selskaberne og alt det, som lunet og moden bød. Hun hørte til deri.

På baller gik hun dog ikke mere. Ingen vidste, når hun var holdt op at danse. Det var vel kommet af sig selv; hun *ønskede* hellere at sidde over, at tale med en og anden herre, fint

behersket, som hun forstod at tale. Og så tilsidst gik hun ikke mere på bal.

Efterhånden var Elnas navn også begyndt at figurere på de store velgørenhedslister, hvor det stod ved siden af de gifte damers, helt sideordnet, blot navnet: Elna Holmer. Det var nok. Man satte intet frøken. De gifte koner glemte i det hele tit, at hun ikke var gift, og de talte til hende, som om hun hørte til lauget.

Og det ville hun jo også komme til, så snart hun havde lyst – naturligvis, siden man ikke finder millionerne på gaden. Der ville altid være friere nok.

Ikke at man egentlig vidste navne, kunne sige bestemt, at den eller den havde sværmet eller havde friet, *det* kunne man ikke, for Elna havde en egen evne til at holde folk i afstand og distancere nysgerrigheden, hun havde heller aldrig haft veninder. Derfor var det lidt vanskeligt at holde regnskab over, hvor mange kurve hun havde delt ud i legationerne og andetsteds.

Elna Holmer havde ingen historie – derom var alle enige. Og når herrerne – ved kaffen, i rygeværelset med benene spilede ud foran sig, hyllet ind i havannarøg, drøftede tingene og snusede op ad de gode partier, gled man oftest hende forbi. Kun en enkelt gang kunne det dumpe ud af en og anden:

"Men Elna Holmer?"

Da var man vis på, det var altid "en ny", der spurgte, og han fik ikke andet end et skuldertræk til svar.

Men da en gang den lange Gyldenkrone, der altid strakte sine storkeben så langt fra sig, at man faldt over dem, og som altid

kom på tværs og sagde dumheder, med sin sædvanlige snøvlen sagde:

"Men for Satan, børn, er der da 'noget' – –" brød alle herrerne ud i energiske "Nej", og Gyldenkrone følte, at nu havde han sagt en dumhed igen.

Og så en dag får man kort fra Elna Holmer. Kortet med de to navne, der er det røde klæde for sladderen.

Og da etatsråd Holmers tjener åbnede vogndøren for Elna Holmer og hendes forlovede, kendte ingen af hendes venner hende igen. Det var, som var der kommet noget ligesom kvidren over hvert ord, hun sagde, som om hun sang det ud; og hun talte uafbrudt, og hendes tanker *fløj* rundt som glade småfugle kredsende alle – kun om ham.

Det havde man ikke ventet og mindst af Elna Holmer: *Alle* talte om det. Hvordan hun hængte sig op ad hans arm; og minutter kunne hun glemme sig selv og med hovedet i hænderne kunne hun stirre ind i hans øjne, indtil hendes blev fulde af tårer, og hun bøjede sig ind imod ham, og hun hviskede ham ind i øret for tusinde gang:

"Holger – hvor jeg elsker dig."

Og det midt ved bordet, under middagen, hvor alle så det … Der *blev* hvisket en del, og mange fandt, at det var næsten en utrolig mangel på selvbeherskelse. Netop hos Elna.

Hun, som havde været så douce, så dæmpet i alt.

Nej, det var afgjort, hun var ikke til at kende igen. Selv hendes dragt var forandret. Hun klædte sig lyst, hendes toilette næsten pralede. Hun elskede de lange og knitrende slæb, dækket med rosers mangfoldighed; hun bar endogså

diamanter. Hun slyngede dem næsten til overflod om en vidunderlig hals, blottet, så matblankt strålende, at man blev helt blændet derved. Før havde altid høje piber dækket så godt over alt, at herrerne, de stod nu og vidste slet ikke, hvor de havde haft deres øjne …

Det måtte være de lyse stoffer, glansen af roberne, der gjorde figuren så smidig blød, alle linjerne med ét så runde. – Hun havde jo før været stiv, lidt kantet, Elna Holmer.

Og alt det for fætteren, som hun kunne have taget for ti år siden – å såmænd gerne for tolv år … For nu begyndte man at regne, og man fandt ud, at Elna Holmer var mildest talt om det første hjørne.

Det blev en vittighed om "ildebrand i gamle huse".

De … sneg sig ind i kabinettet, tyssende på hinanden som to børn på forbuden vej, og de lukkede sagte døren til altanen op. Inde fra spisestuen hørte de et par afbrudte ord af skålen for damerne, der havde forjaget dem. Så sluttede de stille balkondøren til bag sig.

Aftenen var kølig og klar. Langs Ørstedsparkens jord flettede skygger af buskenes bladløse grene et flakkende væv; vandet spejlede blankt gadelygternes skær, som evindelige, flimrende stjerneskud. Et enkelt fodtrin kom og døde hen.

Elna klyngede sig op til Holger. "Hvor det gør godt at være ene."

De vendte sig. Lygternes lyse skin krummede sig og forsvandt. Dér løftede møllen sig, tung mod den skinnende sky, der lå som et genskin ud over Vesterbro.

"Holger," sagde hun, "hvor det er vidunderligt at være lykkelig."

Hun lagde sit hoved på hans skulder, og uden at sige andet, mens han hele tiden lod sine læber strejfe hendes krusede hår, blev han ved at hviske hendes navn helt sagte ... Ga-ng på ga-ng, ga-ng på ga-ng.

Der rullede en vogn forbi. Elna gyste af kulden.

"Elna, for Guds skyld – her er altfor koldt."

Men hun holdt ham tilbage med begge sine hænder om hans hals.

"Et øjeblik – kun et øjeblik ..."

"Ved du, Holger, hvorfor jeg elsker at *stjæle* sådant et minut? Å – det er dumt at fortælle det ... Men at være midt i lykken, ene med dig og så stille kunne tænke på den tid – da det ikke var som nu ..." Hun løfter ansigtet, og deres øjne hviler i hinanden. Og igen rækker hun sine læber frem til kys – –

Elna havde især *en* egen lyst. Når de skulle ud, og han kom for at hente hende, klædte hun sig tidligt på, og så sad de, hun i sin lyse dragt med dens duft af blomster, inden vognen kørte frem, sammen i "fortrolighedens krog".

Der kunne Elna sidde timevis, tavs ved siden af den, hun elskede: og hun ville blot føle sig ham nær, langsomt kunne klappe hans hånd og lade sine øjne hvile på hans ansigt. Og pludselig, efter en lang stilhed, kunne hun sige med et lykkeligt smil:

"Holger, at dette blev muligt ..."

Når tjeneren meldte, at vognen var kørt frem, holdt Elna Holger tilbage:

"Lad dem vente," sagde hun. "Se ind i ilden, Holger, og ti ganske stille. Du må tænke på din tale – –" og hun lo – "du begynder at gentage dig selv."

Og et øjeblik stirrede de på de knitrende brændestykker, og de smilede begge.

"Kom, Elna!" sagde så Holger; og en dag, da hun slet ikke ville gå, tog han hende med hånden om hovedet.

"Du er alt for grådig, Elna," sagde han og lo.

Elna stod og rettede lidt på sit hår, og alvorligere, mens hun vendte sig imod ham, sagde hun:

"Ja – du har ret – jeg er blevet grådig efter lykken ... Men min ven, den biede så længe ... 'krogen' ved, at den har biet længe."

"Krogen" vidste det. Den var arnestedet for deres kærlighed. Den havde altid været Elna Holmers yndlingsplet, skærmet af den persiske skærm og de høje palmegrupper. *Dér* havde de allerede siddet den gang, da han kom til byen for første gang som helt ung student. De var lige gamle; hun rigmands-datteren, allerede træneret i ballerne og "kurens" skole, lidt blaseret, *meget* overlegen; han kom fra vestkysten med fjedersko og blå strømper, der kiggede en smule for meget frem under benklæderne ...

Han viede den rige, dameagtige kusine sin første forelskelse, en blind beundring for hendes væsen og hendes dragt, en hel berusning af hendes finhed, lige stærk af hendes toiletters silke og hendes ord, og hendes stemmes klang, der var så dæmpet og altid entonig klar.

Elna morede sig; hun følte sig som den ældre, hun viste ham ud i livet ... Når de var på bal, vogtede hun på ham fra en krog, om han opførte sig ret, om han var rigtig glad. Hun

præsenterede ham for sine veninder – og der måtte være noget ved Holger, for de blev allesammen halvvejs lidt forelskede i ham … Så sad Elna, når de talte om ham, og smilede og vippede lidt med foden i den atlaskessko. Det fornøjede hende.

Den næste dag morede det hende at skænde. At sige, at *det* havde han gjort galt og *det* og så rette på ham.

Men med ét, når hun kom til at se på ham, og så de troskyldige drengeøjne, der blev helt forknytte, blev hun vred på sig selv, og hun glattede på hans hår, som hun plejede, og sagde:

"Å – du er dog god, som du er …"

Så var tårerne hurtigt borte af hans øjne.

Således var det mellem Holger og Elna den første tid … Hun beskæftigede sig altid med ham, han lod sig lede af hende …

Lidt efter lidt vågnede mere og mere det erotiske hos Holger, og det søgte til andre. Følelsen for Elna, den blev som før en varm beundring, den lignede sig selv, som den fra den første dag havde været, lidt i slægt med de hede skolevenskaber. Sådant kønsløst og kammeratligt, med den fuldeste fortrolighed var Holgers forhold til kusinen. Elna sad stilfærdigt og lyttede til. Hun så i "fortrolighedens krog" forelskelser fødes og forelskelser dø. Hymnerne var altid de samme, men navnene vekslede. Det gik hele raden af veninder rundt. Og da det var forbi med veninderne, kom der også en tid, hvor han talte mindre åbent, han smilede kun, og han holdt af, når han sad, at kærtegne sine ben, der var smukke og kraftige, og sætte dem i stillinger, så han ret så deres muskler. Han blev i den periode en hel del bleg, og de troskyldige øjne fik svulne kanter.

Også Elna havde det mindre godt. To-tre år i træk påbød lægen baderejser. Hun fik en tør hoste, – måske var den dog kun nervøs.

Efterhånden skiltes de to søskendebørn en smule. Holgers eksamen kom imellem foruden – det andet. Den gang var de begge fem og tyve år. Siden gik et par år, hvor de helt skiltes. Holger tog en plads som fuldmægtig hos en herredsfoged i Jylland – ude på landet; i en ensom egn. Han var der, som sagt, henved to år; så kom han noget pludselig hjem og var blevet noget forandret. Han havde fået fuldt skæg og var blevet stor og bredskuldret. Han talte også anderledes, – *når* han talte, thi han var særdeles ordknap siden sin hjemkomst.

Elna hverken søgte eller flyede han. De traf hinanden og vekslede nogle sætninger, ligegyldige og i ny og næ. Men så hen på efteråret blev de begge bedt til et børnebal, en af Elnas gifte veninder gav; ud på aftenen begyndte de voksne at danse med, og der var muntert og megen latter, når de i farten var nær ved at rive de små over ende i valsen ...

Holger kom hen til Elna. Hun havde ikke danset.

"Skal vi ikke danse en gang igen?" sagde han. "Bilde os ind, vi er børn igen."

En rød strøm gled hen over Elnas hele ansigt, medens hun gav ham armen uden at tale.

Dansen vakte gamle minder hos Holger. Han spurgte hvert øjeblik: "Kan du huske" – "Kan du huske," og da musikken holdt op, og han førte hende tilbage til hendes plads, sagde han:

"Ja – vi var lykkelige den gang."

Han lagde slet ikke mærke til, at Elna intet havde sagt under dansen.

Den følgende dag kom han i mørkningen. De sad igen på deres vante plads, og de begyndte at tale om vind og vejr. Men samtalen døde langsomt hen, og Holger sad kun med hånden under hovedet, underlig sammensunken og stirrede på ilden. Han sukkede nu og da, som ville han vælte en byrde fra sig.

Elna forstyrrede ham ikke; hun sad alvorlig og stille ved siden af ham.

Endelig vågnede Holger op og sagde: "Undskyld, jeg falder i staver, kusine;" og lidt efter sad han atter som før.

Han kom igen næsten hver aften, og det samme gentog sig hver gang. Der var noget trist sammenknuget over ham. Det eneste, der adspredte ham, var cigaretrøgen: han fulgte dens blå ringe i skæret fra kakkelovnen. Hver aften, når de havde siddet lidt, spurgte Holger:

"Tør jeg ryge, kusine?" og så begyndte legen med røgringene.

Elna syntes altid, det var en lettelse, hun var angst over denne rugen over det skete, som egentlig lå Holger så fjern. Og en aften, da hun syntes, at hans ansigt var endnu blegere end ellers, lagde hun sagte sin hånd på hans skulder og sagde:

"Holger, hvorfor vil du ikke tale derom?"

Som om han havde ventet spørgsmålet, rystede Holger stille på hovedet.

"Det nytter ikke, Elna," sagde han. "Det kan man ikke tale om."

Men da begyndte hun lempelig, medens hendes hånd blev ved at hvile på hans skulder, at tale til ham, og inden han vidste det, talte de om hans skuffede kærligheds historie.

Hun gættede dér, hvor han ikke talte, og hun gled let over det, der endnu kunne give smerte. Hendes milde ord tøede det

frosne vand.

Da han var kommet til ro, da han for første gang havde talt sig ud, og de igen sad tavse, sagde Holger pludselig ganske sagte:

"Men, Elna, hvor vidste du?"

"Jeg gættede det," sagde hun.

Aften efter aften sad de sammen, og han talte til hende om det, som var forbi.

Det var altid det samme billede, de samme ord.

"Og jeg – jeg troede det så vist," sagde han. "Så vist ... Hvor man dog kan være blind."

Elna talte ikke meget, men der var som køling over vunder i hvert af hendes ord.

"Du forstår mig," sagde han. "Du er den eneste, der forstår mig."

"Tror du?" og Elna smilede sørgmodigt og stille.

Således talte de om Holgers døde kærlighed. De brugte om en tredje alle kærlighedens ord, alle elskovens navne. Der var så rigeligt med længsler, så rigt med sukmættet attrå. Og de talte så frit, og de brugte så ufortrødent alle ord, svøbte sig så lunt i alle følelsernes net – thi det var jo en tredje, det gjaldt.

Hun sad der jo kun som den *forstående*, den, der gættede hans tanke, den, der dog altid havde levet med ham ... Og hun gemte over sin urolige hjertebanken.

Men der kom en dag, hvor Holger sagde til sig selv:

"Hvorfor er det dog ikke hende, jeg elsker. Vi, som forstår hinanden så godt."

Således voksede ud af den døde kærligheds sørgetale den ny følelse, og en smuk stund vidste de det begge. Men længe talte

de kun forblommet, de blev ved at vugge den ny glæde i de døde længslers ord, og hvert gammelt suk smagte deres læber sødt.

De greb hinanden i at sidde hånd i hånd, de dreves imod hinanden i mange kærtegn ... Men det forbigangnes spindelvæv brød de ikke.

Sådan stjal den ny lykke sin fryd fra skyggen af den gamle sorg, og sådan gik det længe.

Det var en tid med halve ord og rig på tilståelsens skælvende længsel, og de ventede begge, og begge flyede.

Men en dag var alt sagt, og de vågnede tæt op til hinanden under en regn af hede kærtegn ...

Det var Elnas og Holgers kærligheds historie.

"Nej, nej – flere lys, vi vil have kandelabre over alle dørene ...!"

Elna og Holger sad i krogen og talte om det store bal hos Holmers.

"Og mange blomster – sig Hammer det, han tømmer drivhusene. Salen må være som en have ... Men nu må jeg ind at klæde mig på ..."

"Ja ... du har ikke klædt dig om endnu."

"Nej, jeg var lidt træt ... å ..." Elna standsede "... det dumme sting ..."

"Har du sting –" han tog hendes hånd "– og du brænder ... For Guds skyld ... du har forkølet dig iaftes på balkonen. Lad os blive hjemme ..."

"Vist ej – – lidt sting, som jeg har så tit ... Nu klæder jeg mig på."

Det smertede hende meget at løfte armene, medens hun gjorde toilette. Knæene rystede under hende, og hun måtte

sætte sig flere gange.

"Hvor frøkenen er bleg," sagde pigen til hende.

Elna så sig i spejlet: "Det er af sult," sagde hun. "Jeg har intet spist til frokost."

Hun fik den lyserøde kjole på, og pigen fæstede rosenknopperne på slæbet.

"Ser du," sagde Elna. "Nu er jeg ikke mere bleg." Hendes kinder fik en blank rødme.

Pigen rejste sig fra gulvet og så i spejlet frøkenen vakle, som skulle hun falde:

"Bliv – og sig det ikke," sagde hun; helt gråbleg faldt hun tilbage i stolen.

Da hun kom til sig selv igen, sagde hun:

"Tak, at du ikke kaldte ... Det ville forskrække ham ..."

"Jeg vil pudre mig," sagde hun, hun førte pudderkvasten to, tre gange hen over sit ansigt.

"Så – nu er det godt ..."

Under et påskud støttede hun sig til pigen, og de gik ned ad trappen.

"Det varede længe," sagde Holger.

"Ja – min ven – du ved, jeg vil så gerne være smuk ..."

Om aftenen dansede Elna og var helt vel.

"Jeg tror, jeg vil ligge til frokost," sagde hun om morgenen. Hun var meget mat og følte en tør smerte i sit bryst. "Gå kun og lad mig sove."

Hun lukkede øjnene og blundede igen.

Klokken halv tolv ringede Elna og ville stå op.

Da hun ville løfte sig i sengen, faldt hun tilbage med et lille skrig. "Hvor jeg er blevet træt," sagde hun. Hun forsøgte igen at rejse sig og fik en peignoir om sig. Hun rystede af kulde, så tænderne klaprede i munden på hende, men hendes hænder brændte som ild.

"Gå," sagde hun og satte sig igen på sengen, "gå og sig, jeg kommer straks."

Da pigen var ude af stuen, forsøgte hun at gå, men hendes knæ vaklede, så hun faldt foran døren ... Hun kom op igen og vandt ned i spisestuen til frokosten.

Moderen blev urolig ved at se hende:

"Ser du," sagde hun, "du kan ikke tåle at farte således om. Idag bliver vi hjemme."

"Nej, mama, netop ikke, vi vil tage ud at køre. Den friske luft vil gøre godt ..."

Da Holger kom, blev vognen forspændt, og de kørte ud. Det var de sidste dage i april. Forårshimlen brød sig vej ad alle sidegader, og himlen var strålende lys. Der lå i glansen et brunligt skær over Grønningens træer, og buskene langs Kastelsgraven stod i knop. –

Elna havde fået rødme i kinderne: "Se," sagde hun, "hvor Sundet er violblåt."

De kørte langs med stranden. Buskene bag havernes rækværk grønnedes under den glinsende sol; inde på plænerne spirede det fine græs pletvis i den muldede jord, hvor rundt om krokus blomstrede med skinnende farver. De vilde ribs hang med rødmende klaser.

Elna talte ikke meget. Hun lod sit blik langsomt glide fra Sundet til haverne og atter mod Sundet og den lyseblå himmel.

"Holger," sagde hun, og hendes hånd der hvilede på hans arm, greb fastere. "Hvor livet dog er smukt ... vidunderlig smukt."

Og hendes øjne blev fugtige, og tårerne begyndte at rulle ned ad hendes kinder.

"Elna," sagde han, "du er syg, hvorfor græder du."

Hun løftede armen, og medens hun strakte den ud imod Sundet, sagde hun:

"Er her da ikke smukt?"

Hun sad atter lidt med blikket fæstet på vandet ... Og uden at tage øjnene bort fra himlen og det blå Sund, sagde hun:

"At tænke sig den lykke at blive gamle med hinanden."

En dreng kom ud af en have med en kurv violer i små bundter. Elna lod holde. "Hvad koster dine violer?" spurgte hun.

"Ti øre bundtet."

"Giv mig dem alle!"

Hun tog ned i kurven med begge hænder og førte violerne op mod sit ansigt.

"Hvor de dufter," sagde hun, "hvor de dufter frisk." Så spredte hun dem på sit skød og hun tog dem atter op – én for én og lod solen kærtegne deres kalk.

Lidt efter fik hun en pludselig kuldegysning. Hendes tænder faldt klaprende sammen.

"Lad os nu køre hjem." Da vognen vendte, drejede hun hovedet. Langt ude om pynten skinnede Tårbæks huse og Hvidøres tårn over det blå Sund ...

Så sad hun på hele hjemvejen med lukkede øjne. Under vipperne arbejdede sig nu og da en tåre frem. Langsomt gled den ned over hendes kind.

De talte om at sende bud efter lægen, men Elna ville ikke høre noget derom. Hun ville kun sove lidt, indtil hun skulle klædes om ...

Hun havde ladet tænde kronen og lampetterne foran sit spejl, og hun kunne ikke få nok af de mørkerøde valmuer på sit slæb. Hun gik et par gange frem og tilbage foran spejlet men havde ikke kræfter og måtte sætte sig, mens pigen knappede de lange handsker ...

"Du kan ikke knappe," sagde hun. "Lad mig selv."

Hendes arme rystede, så knapperne gled ud.

Med ét skød hun pigen fra sig: "Nej, hold op – jeg kan ikke ... jeg kan ikke tage derhen ..."

Hun lod sig lægge på chaiselongen, lysene blev slukket.

"Det har anstrengt mig en smule," sagde hun til Holger, "det er køreturen – Jeg vil heller blive hjemme."

Hun bad de andre så længe, til de tog i selskabet alene ...

Elna følte heftige smerter i sit bryst, og feberen tog til, så sofaen rystede under hende ...

Et par timer efter lod hun sig bringe i seng.

"Send bud efter lægen," sagde hun.

Det var en gammel konferensråd, deres huslæge. Hun var knap ved sin bevidsthed, da han kom, men hun åbnede øjnene, og ganske sagte sagde hun:

"Ikke sandt – det er slemt."

Konferensråden talte forbitret og højt inde i dagligstuen; lod straks vognen køre efter forældrene og Holger.

Hele huset begyndte at komme i oprør; tjenestefolkene fo'r forbi hinanden på trapperne med forskrækkede ansigter; gartneren, der var ved at dekorere, begyndte at slæbe sine

laurbærtræer bort fra afsatserne – konferensrådens amanuensis kom og tog plads i sygeværelset ved sengen ... I dagligstuen hørte man den gamle læges skridt fra døren til vinduet, og fra vinduet igen til døren ... Ude på gangen lød den stadige hamren og slæben af gartneren, der brød op.

Stuepigen faldt i forfjamsket skynding på trappen med bakken med grødomslagene. Konferensråden åbnede døren og skændte ud.

Så blev der ganske stille, og der lagde sig en forskræmt tavshed over hele huset.

Engang imellem viste konferensråden sig ved sengen.

"Nu?"

Amanuensis tog ikke øjnene bort fra Elnas ansigt: "Fremskridende," sagde han. Og konferensråden vendte tilbage til dagligstuen.

Porten sloges ilfærdigt op og i: Vognen med Holmers og Holger. De kommende vekslede op ad trappen hurtige ord med tjenestefolkene ... pigerne græd, og fruen hulkede, da hun kom ind i stuen.

Ingen af dem talte. Etatsråden tog lægens hånd uden at spørge, Holger sank ørkesløs sammen på en stol. Og efter en halv times forløb havde ingen vekslet et ord.

Fru Holmer sad gemt i en krog; Holger dækkede ansigtet med sine hænder, og gennem de udspilede fingre, stirrede han dorsk efter konferensråden, der blev ved at gå op og ned. Hvert femte minut dukkede han bag portieren ind i sygeværelset spurgte og vendte tilbage med samme ubevægelige ansigt for at fortsætte sin vej.

Med ét, da portieren på ny faldt til bag lægen, vågnede livet i Holger som en eneste lyst til at se hende. Han rejste sig og gik hen over gulvet.

Sygeværelset var allerede tungt og lummert. Han så begge lægerne ved sengen i lampelyset … Den unge hviskede. Ud over puden lå Elnas hår – mer så han ikke. Konferensråden vendte sig.

"Gå," sagde han. "Hun sover."

Holger vendte tilbage til dagligstuen.

De to gamle havde flyttet sig sammen; de sad i sofaen, tæt op til hinanden, ubevægelige og blege.

Man hørte en enkelt vogn der rullede blødt hen over barken, som var spredt på gaden … Uret på kaminen lod sin stemme lyde …

Konferensråden talte til de to gamle og gik ud af stuen.

Holger fulgte ham med blikket, til døren lukkedes; den gamle Holmer sagde:

"Ja – han er gået." Det var de første ord, de talte, og de blev atter ved at sidde hen i samme hjælpeløse, tunge tavshed.

Klokken tolv kom amanuensis ud:

"Hun er vågen," sagde han.

De vågnede af deres sløvhed og stirrede på ham, men rejste sig ikke.

Og noget sagtere sagde den unge mand:

"De kunne måske ønske at se hende."

De gik alle hen over gulvet med hinanden, og lægen løftede portieren.

Elna lå med hovedet om imod dem: "Er I allerede kommet hjem," sagde hun. Hun tog dem i hånden, klappede dem, og

Holger rakte hun munden til kys.

Så vendte hun sig bort, som var hun træt.

De blev i sygeværelset og satte sig i en krog. Hver gang Elna fo'r op i feberen, skælvede de; de tog ikke blikket bort fra sengen. Lægens skygge tegnede sig ind over lagenet.

Lidt efter kom konferensråden tilbage. Han sendte dem ud, og greben af trøstesløshed, græd de alle tre stille, siddende ved siden af hinanden. Stuepigen stod rystende henne ved døren og skjulte ansigtet i sit forklæde.

Ingen af lægerne kom mere ud.

De hørte de dæmpede fodtrin derinde fra, og Holger fik pludselig øje på konferensrådens pels. Den var af et sjældent skind. Og han rejste sig for at føle på dette skind.

Så kom den unge læge frem i døren og vinkede.

Fru Holmer hulkede højt og greb om sin mands arm. Holger følte sig, som blev han lam.

... Elna havde slået øjnene op. Hendes blik gik rundt i stuen, som om hun søgte. Da så hun Holger ...

Han gik hende ganske nær og tog hendes hånd. Den var klam af kold sved.

"Elna," sagde han, "Elna, hvor kan det ske!"

Hun blev ved at smile: "Holger," hviskede hun, "du gjorde mig altfor lykkelig."

Hun talte ikke mere ... Lidt efter var dødskampen begyndt ...

Hun døde ved det første daggry.

Célimène

De har ret, kære ven, samtalen i søndags var virkelig interessant: den berørte mange ting, og enhver havde mod til at nævne alt med sit rette navn. Dét alene gav den farve. Thi jeg tror ikke, nogen af os kan smigre sig med, at han var åndfuldere, end folk er flest – men vi var alle mere oprigtige. Og usminket oprigtighed er den frugtbareste basis for enhver meningsudveksling: den skyder trivialiteterne til side på samme tid, som den flyr paradokset.

Siden i søndags har altså også De tænkt på den samtale, og De skriver mig nu til, at jeg overdrev altfor meget. Hvad var det da, jeg sagde? Vi talte om litteraturen, og vi talte om kvinden. Jeg påstod, at de honnette kvinders dybeste følelse er den *samfundsdisciplin*, der besjæler dem; at hvad der skiller dem fra "de andre" er en raceforskel, som intet formår at uddybe ... Denne samfundsdisciplin er honnethedens våben, og våbnet er dyrekøbt. Vore mødre har disciplineret sig, de har væbnet sig mod al uorden, mod al overtrædelse, så loven tilsidst er blevet som en del af dem selv. Men udenfor loven frister ofte nydelsen, lykken, ialfald berusningen. Når de da forbliver under loven, sker det af respekt for dem selv. Respekt for samfundet og respekt for pligten – alt det, som "de andre" kalder intet, og for hvilket de honnette ofrer alt. Er det mon så for stor en løn at skænke disse disciplinerede kvinder, om vi mener, at kun de er værdige til at være mødre? "De andre" kan vi elske, ofre livet, vi kan ødelægge os for dem, beruses af dem: forelske os i dem, leve med dem, – kun hine kan vi agte. De andre kan vi til nød ofre vor tilværelse, vi kan aldrig skænke dem vor respekt.

Men, skriver De nu, man kan vel synge lovsange til den, der sejrer, uden at dømme den, som fejler.

Sikkert er ingen mere enig med Dem heri end jeg. – Men sig mig på den anden side, om De tør gå synderlig strengt i rette med mig, hvis jeg, da jeg i søndags roste vore mødre, har stillet deres resignation i belysning af "de andres" nydelsestrang og tilfredsstillelse? De ved så godt som jeg, at mændenes blandede følelser for alle de kvinder, som har leflet med dem, lægger de største sten til det alter, de rejser for den kvinde, som en skøn dag lærer dem, at kærlighed og respekt for sig selv er mer end ord. Nægt det ikke. Men det er "de andres" straf, at de bliver fodstykke for den statue af den honnette kvinde, vor dybe agtelse til given tid altid rejser – måske den bitreste straf, der kan ramme dem, fordi de fleste dog har fejlet, fordi de elsker, og intet er så tungt som at agtes ringe af den, man elsker.

"Desuden," skriver De videre, "overdriver De ligesom alle de andre moderne folk i højeste grad "disse andres" magt. I vort samfund er de honnette legionen, de malhonnette kun den forsvindende minoritet. Men De og Deres lige befolker Deres bøgers skinliv med kvinder, der drikker liv, som vampyrerne blod, og de gør vort gode borgerlige samfund til en arena, hvor Messalina råder over død og liv og furierne holder fest med bakkanterne ... Men alt dette er import og Deres historie eventyr."

Til dette vil jeg svare, at jeg overdriver ikke. Også i vort samfund er "de andres" magt stor og ødelæggende. Men tingen er, at vi ikke ret har forstået hinanden i dette ord "de andre". Thi, kære ven, "den anden" er i vort samfund ikke "kvinden, der drikker liv, som vampyrerne blod", ikke Messalina. Hun har en

kort tid været det i litteraturen, som importerede herskerinden i sit Venusbjerg fra et andet himmelstrøg og et land med anden sæd og skik; hun har aldrig været det og vil aldrig blive det i livet. "Den anden" er hos os ingen Kleopatra, hun er en Célimène. Men Célimèner eksisterer der hos os, og mod dem har jeg raset, – hvis jeg da i søndags rasede. Thi – jeg tilstår det – Célimène har jeg ondt ved at tilgive. Det er let at tilgive den, som har glemt sig selv; det er lettere at undskylde den, som har sat sig ud over alt. Ingen af dem bliver lykkelig. Thi disse love, som de har brudt, traditionerne, som de har krænket – det er love og traditioner, som er en del af deres eget liv og af deres egne begreber. Derfor udebliver angeren ikke, de bærer den hos dem selv i det, man kalder fordomme, før man har sat over dem, som man kalder pligter, når man har handlet imod dem. Men den som sætter sig ud over alt, tager i det mindste alle følgerne. Den kvinde, som forlader sit hus og hjem med den, hun elsker, hun ofrer noget for sin lidenskab. De stakler, som således sætter over samfundets skranker, har i det mindste mod. Et mod, der ligner selvmorderens. De tilhyller deres hoved og kaster sig ud i det lidenskabernes oprørte hav, der larmer i deres liv. De ser ikke mere. På samme tid, jagede mod havet og opfyldte af rædsel, kaster de sig deri for at opskylles som lig. Disse stakler beklager jeg.

Men sådanne kvinder er sjældnere under vort himmelstrøg. Célimène kaster sig ikke i havet. Hun bader sig i lidenskaben som i et lunt bad, tempereret og behageligt, – i en badekasse. Og disse badekasse-heltinder fortjener ingen beklagelse og ingen skånsel. Heldigvis redder de da til syvende og sidst heller aldrig den *respekt*, de tror at kunne gøre fordring på, fordi de

stiller en skranke som en spindelvæv ikke mellem sig og nydelsen, men mellem sig og den fuldstændige hengivelses fare.

Disse nippe-drikkersker, der måler vinhøjden i glasset, er en ejendommelig frugt af vort samfunds temperament og forhold, og vor "trediveårige kvinde" fortjente snart en skildrer. Ikke en, som henkastede nogle flygtige træk i et brev, men én, der skrev hendes roman sanddru og skånselløst.

Af temperament er hun kølig. Hun har mere hjerne end hjerte, og hun attrår snarere opildnelse af hjernen end revolution i hjertet. Måske er hun en gang blevet skuffet, og hin skuffelse hviler som en bitter smag i alle hendes nydelser. Under alle omstændigheder er hendes liv blevet tomt, den tarvelige ild, det en gang husede, er slukket, og hun må varme sig ved andres. Så vækker hun denne ild ved koketteriets farlige pindebrænde og sidder selv der i krogen ved lidenskabernes kakkelovn og ser på de brændende kul og – varmer sine hænder.

En kærlighedsforståelse med denne kvinde er næsten altid den samme. Han er ung, hun ældre. Hun fanger ham ved koketteri, hun drager ham lempelig indtil det øjeblik, hvor hans forelskelse ser ud som kærlighed. Hun giver ham små friheder, små løfter for at inddrage frihederne og bryde løfterne. Kort sagt, hun trænerer ham, mens hun begår den moderne forbrydelse at kokettere.

Indtil da er hun ikke ophidset. Det er kun kampens begyndelse. Men en smuk dag – forløber han sig. Célimène har nået sit mål. Hun *proklamerer* den kærlighed, hun så længe har haft under kyndige hænder, og hun sætter ham i hyttefad.

Ved De, kære ven, hvad et hyttefad vil sige? Et hyttefad, hvor man får nok at spise til at eksistere, hvor man sulter på rationer og altid støder på vægge. De fleste unge mennesker i vort samfund kunne skrive et sådant hyttefads historie.

Forholdet er etableret. Han elsker hende. Dette store ord må siges. Nu kan hun i skumringen glatte på hans hår, mens hun taler om *hans* kærlighed, som snart vil gå over, men som netop hendes ord binder den lænke om foden, som gør, at et helt liv kan fortabes.

Fra nu af er alting ord. Hun spinder med ord et net om ham, og kærligheden – dette store, der ligesom indernes gudenavne aldrig tør nævnes – sygner under dette ordvæld. Denne store, ubeskrivelige følelse trevles op, og gennem samtalens labyrinter slæber hans længsler sig syge og uformuende, indtil de dør i sløvhed. Alting pakkes i ord som i bomuld, – og hans kærlighed bliver svagelig som hin kong Karl.

Intet er så gråt, så trøstesløst som dette snefog af ord over den skælvende lidenskab, man kalder den første kærlighed. Intet er så ubarmhjertigt som den kvinde, der rolig tæller hjerteslagene i det bryst, hun således føler lænet til sit.

Men rolig tæller hun det vel ikke. Thi hun ophidses efterhånden selv. Og den dag, hun halvt lader ham forstå, at også hun elsker, lyver hun også for sig selv. Hun har nået sit sidste mål: hun ville interesseres, og hun bliver det i den grad, at hun *selv* spiller med i det skuespil, der spilles for hendes øjne. Hendes hjerne påvirkes og lader hende halvvejs blive medspillende.

Forholdet får et nyt indhold. Hun proklamerer resignationen og pligten, og samtidig med, at hun proklamerer den, rejser

hun den uoverstigelige skranke mellem sig og den honnette kvinde. Den honnette kvinde kan kokettere, hun kan lege med ild, indtil hun brænder sig – men fra det øjeblik, hvor der er talt af ham eller hende, er alt forbi. Her er alt modsat. Den pligt, hvormed vor Célimène rykker i marken, er ikke en pligt, der fravrister ham det bæger, han ikke bør tømme, – det er en resignation, som akkorderer, og som deler en sætning om forsagelse med indskudte kys. Et sådant forhold er en evig støden panden mod mure. En riven i et ubrydeligt net. En tantalus-griben efter flygtende druer. Ord og kys kaldes for kærlighed. Tvungen sløvhed hos *ham* kaldes respekt. Frygt for det latterlige eller kulde hos *hende* kaldes for dyd. Noget sådant er kærligheden i levende begravelse. Det hele er en tør og tørstig ophidselse.

Forstår De nu, kære ven, når jeg siger, at "de andres" magt er stor – og ødelæggende? Thi selve det, hun kalder respekten for sig selv, er en ulykke og en forbrydelse til.

En smuk respekt, som skænker ham alt uden befrielsen, som jager hans attrå gennem en strøm af ord, som skærper hans savn ved at hidse ham uden mål, som føler på den puls, hun har tvunget i febertakt, ... som giver alt uden det farlige, som ofrer alt uden det latterlige, som har ord for alt, og som kalder sin mangel på kærlighed for resignation.

Så en smuk dag er hun træt. Det *resultatløse* har gjort ham sløv, og hun er ked af denne søvnige ved sin side. Hun har vendt og drejet æblet i sin hånd længe nok, – hun kaster det bort.

Hun har kastet alle sine følelser, alle sine længsler ind på denne ild – i hendes liv. Nu kan han gå men – man må tilstå dette – heller ikke hans følelser har nogen livskraft. Kraft er

ikke vor tids kendemærke. Krampagtighed er vor form for lidenskab, altfor mange tårer udvander og slapper vore begæringer.

Ser De, således er hos os den Venus, som sidder i det Venusbjerg, hvor enhver af os dog engang kommer ind for at drikke af feberdrikken og få en brændende pande kærtegnet af en hånd lige så kold som gudindens hjerte.

Held den, som er kommet ud, før ordene har dræbt hans energi, før de givne kærtegn, der stod i modstrid med ordene, har depraveret hans hjerte. Thi de har en underlig forstyrrende magt – erindringerne fra Venusbjerget, – og de lægger så ofte tåger over vore begreber.

– – Altså, kære ven, jeg har ikke stenet de faldne … jeg har blot fordømt Célimène, hvis hun ødelægger Alceste.

Danaë

Hvad er det? Et skrig gennem kursalen.

Å – blot én, der har fået ondt. Aftenen er så lummer.

Men, der var noget som knivsklang i skriget, og foran orkestret stimlede man sammen.

Som når sten bliver kastet i vand, spreder sig uro over mængden. Og næppe er uroen steget og har døvet den straussiske vals, førend den fryser og dør, stivner i en pludselig skræk.

Nede ved orkestret er det sket.

De stimler sammen derhenne, stadig tættere sammen.

Hvorfor får man intet at vide? Stim len bliver tæt som en mur … Bring hende ud, har hun krampe.

Og pludselig standser orkestret. Som taktstokken gled ham af hånden, standser dirigenten i en takt, og tonerne, der lammes, dør ud i et disharmonisk skrig af violiner som et ængsteligt ekko af valsen.

Hvad er det? – – hvad er det dog? Dør hun?

Det er læger, der gennemborer stimlen, og hun er den blonde Léonide.

Léonide fra Renaissance … Men dør hun? Ham dér med den oprevne vest – det er Georges, Georges Pascal. Hvor han græder.

Så flygter man angstfuld for svaret. Som om man var flygtet gennem væggen, lydløs og flyende hinanden. – –

Som en storm havde fejet orkestret, ligger instrumenterne spredt mellem de opslagne noder.

Kelnerne færdes forskræmte yderst ude i salen, stiller varsomt stolene sammen, bøjer af i en ængstelig kreds om gruppen ude på gulvet.

Der ligger den døende udstrakt. Lægerne rejser hende op. Så slynger hun armene om Georges og trykker det blågrønne ansigt ned mod den knælendes skulder.

Georges hår er klæbet i tjavser.

Nu løfter Léonide sig under rallen, slipper hans hals med et suk, vælter voldsomt tilbage mod lægen. Og som et dødt legeme, der mister sin støtte, falder Georges tungt og næsegrus ned over sin elskerindes fødder.

Den døende synes at få ro. Hængende mellem lægernes skuldre, hæver hun hovedet halvt og nærmer det langsomt til hans øre; og med et smil som et barn hvisker hun:

"Giv mo'er bonbonniéren."

Hovedet synker ned på hendes bryst, læberne åbnes og lukkes under stødvise suk. Øjnene hænger store og slukte under de tunge låg. Lægerne hæver hende højere. Så løfter hun ansigtet lidt, ser Georges ved sine fødder. Og mens hun smiler en sidste gang, hvisker hun et henåndet "Stakkel!" skyder læberne frem som til kys, hæver brystet og dør.

Lægerne lægger den døde udstrakt på gulvet. Hendes ansigt bliver dækket med et lommetørklæde.

Lægen kalder på Georges, rører først ved hans skulder, men mennesket ligger ubevægelig. Så tager han med et rusk i hans arm. Georges rejser sig sløvt og stirrer ned på Léonide.

"Lad os så gå hjem," siger han og sætter sig dorsk på en stol. "Nu går vi hjem."

De har lagt hende på sengen og stillet to vokslys på kufferten ved fodenden. Men Georges har kastet sig frem over lejet og væltet vievandskarret ned fra sit provisoriske alter, så det indviede vand tørrer hen i små pytter rundt om på gulvet ved siden af et par krængede silkestrømper og et korset.

Georges hviler tungt med nakken mod fodenden og hænderne daskende ned på gulvet. En gang imellem rokker han svagt med hovedet som i en mild Skt. Veitsdans, idiotisk.

Tårerne fra før har furet dybe veje i hans kinder, men nu er alle trækkene tørre i forstenet slaphed. Tanker og sanser er i denne hjerne gået til ro, bedøvede under det samme slag.

Skæret fra lysene falder fra hans ansigt ind over det tilhyllede *noget* på sengen og glider strejfende frem og tilbage mellem folderne i det hvide kniplingssjal, man fra det opløste hår har lagt ned over ansigtet.

Således er kvarter gået efter kvarter.

Men pludselig bevæger Georges næseborene og drager ånden dybt. Og mens han ånder langsomt, åbner han øjnene halvt og inddrikker med tørstige læber al den krydrede duft, der hviler fugtig i rummet.

Det er de blandede parfumer fra krystalskålerne, hun i skyndingen har glemt at lukke, og den milde vellugt af verbena fra vaskefadet og duften fra alle de glemte og henkastede klædningsstykker, halvkrøllede skjorter og silkepeignoirs og bunker af kniplinger og strimler, som driver rundt i værelset fra Léonides sidste toilette.

Og mens Georges føler og inddrikker al den bløde vellugt i dette rum, der altid har ægget ham til kærlighedens blide fornemmelser, forandres hans ansigtstræk umærkeligt.

Munden lukker sig om nogle korte suk, og øjnene falder helt sammen. Så synker hovedet ned på hans bryst, og Georges sover ved sin døde elskerindes fødder.

Hovedet falder længere og længere ned, ansigtet er støttet mod ligets fødder. Georges drømmer, at Léonide og han spiser frokost hjemme i hendes lille boudoir i Paris på hendes navnedag. Alle de besøgende var gået, og kammerpigen Marion havde stablet de store buketter op bag chaiselongen, et kæmpebjerg af violer og hyacinter og roser. Så lå Léonide på chaiselongen og rev buketterne i stykker og bombarderede Georges med de afrevne roser eller gemte sit ansigt i violerne og slog champagnen hen på de gule blomster, hvor vinen perlede som skinnende dug.

Hun blev kådere og kådere.

Tilsidst lod hun Marion bringe juvelskrinet hen ved siden af sig og rodede med blottede arme rundt i dets strålende indhold; løftede så begge hænder, og mens colliers og armbånd og ringe faldt som en strålende regn over hendes hoved og hals og over den atlaskesrobe, råbte hun:

"Se mig, Georges, nu er jeg Danaë, – Danaë!"

Men pludselig strøg hun den funklende stenregn af sig, så diamanterne faldt som ilsomme strømme henad tæppet; hun bøjede hovedet og kyssede et armbånd, hun bar på sin arm, så rødmede hun, lagde ansigtet ind imod hans kind og hviskede ganske sagte:

"Men du, Georges, du er Zeus."

Georges vågnede. Halvt i drømme åndede han dybt, løftede hovedet en smule op og så sig om. Han smilede ved at se Léonides tøfler stå ved den lille stol, korsettet var kastet på

gulvet, og han lod sine hænder glide hen over sengen, så de følte atlasket.

"Léonide," hviskede han, "Léonide, sover du endnu?"

Men pludselig skreg han. Han huskede. Først lod han hovedet ludende falde tilbage mod sengen; han tænkte, han kunne sove igen. Men så spærrede han øjnene vidt op, stønnede, og med et skrig som et dyrs sank han ned over liget.

Hans hænder famlede over hendes legeme og kærtegnede hendes blottede arme. Han rev peignoiren bort fra hendes bryst og lagde sit hoved ind mod hendes hals.

Og i en frygtelig hallucination syntes han atter, han hørte dette elskovssyge hjerte slå. Da rev han kniplingssjalet tilside, tog hendes hoved mellem begge sine hænder og nærmede sine læber til hendes åbnede mund ...

Der stod et hvidt skum ud imellem Léonides blå læber.

Et nu sad han i navnløs rædsel med det døde hoved mellem sine hænder. Så slap han det, og ligets ansigt faldt forover, mens han skrækslagen flygtede fra sengen – –

Han slog en rude ud med sin knyttede hånd, hele vinduet fo'r klirrende op.

Det var, som aftenluften bedøvede ham, og det ludende hoved faldt langt frem over gesimsen.

Men gennem bedøvelsen hørte han en sang fra havet, og han gav sig til at lytte. Han så en båd med lamper og hørte sangen komme nærmere ... Det var "Helenes" sang.

> Skønne drømme, Paris, skønne drømme – elskovsdrømme
> – – –

Sangen døde bort. Men Georges sprang op i vindueskarmen og svingede med sit lommetørklæde, mens han brølte nogle

vanvittige bravoer ud over dæmningen.

Frøkenen

Det var det mindste hus i hele gaden: Tre fag og den grønne gadedør med en tre trins trappe og gelænderet, hvor det er så dejligt at rutsche ned. Og under vinduerne ligger kælderhalsen ud på fortovet – en gammel skrøbelig kælderhals, hvor alle byens gadedrenge tramper op, når de skal i skole, og piber i fingrene, mens de lader sig glide ned. For "frøkenens" kælderhals er den sidste i hele byen.

Byfogeden har ført krig både med den og med lindetræerne. Thi det lignede ikke noget at have sådan tre træer stående midt i en ordentlig gade og skygge for gasblusset med deres rebelske grene. Men tilsidst måtte byfogeden dog lade lindene stå, og nu sender han kun en gang imellem betjenten hen for at efterse, hvordan lygten og grenene forliges. Så kommer som oftest gartneren den næste dag og han stiller sin stige op på gaden og skal klippe "efter højere ordre", for frøkenen nænner det sjældent selv; og hun tænker altid, hun kan narre betjenten med en kringle og en stor snaps solbærrom.

Tunge dage er det så for frøkenen, når gartneren klipper og klipper, og alle de dejlige grene falder ned og ligger side om side på kælderhalsen. Og for hvert klip er det, som om det gjorde ondt inden i hende, og hun beder og beder for hver gren, at den kan han dog gerne lade blive siddende.

Nej – så er det noget andet inde i haven. *Der* råder hun, og der bliver ikke klippet. *Der* vokser alting som det vil: vinranken op ad den høje gavl til naboen og roserne langs baghuset og alle liljerne i det store bed. Der er kun det ene med en gang om, som er ganske smal, så hvis man vil forbi, bliver man hvid på

ærmet af kalk fra naboens væg; men stort er bedet, og mange blomster skal der være; hvad der nu ikke er let at se, for de store hvide liljer, de har som sagt, fået lov til at vokse, som de ville, og de er groet op til en hel skov, fuld af hvide kroner.

Men der må både være roser og klokker i bedet, for der er altid roser i frøkenens kranse. Sommetider nogle små blege nogle, liljerne tager jo solen, men roser er der. Og det er mange kranse, frøkenen binder hele sommeren både til kendte og ukendte. Hører frøkenen, at én er død på fattiggården, en stakkel, som hverken havde ven eller slægt, og der har måske ikke engang været en venlig hånd til at lukke hans øjne, så plyndrer hun straks sit store bed og binder kranse ved bordet under den gamle hyld.

Hun siger, det er altfor tungt at se en kiste uden blomster.

Men oppe under hylden i krogen kan der også være lystighed – når der kommer fremmede til kaffe, og frøkenen vimser ud og ind med sølvkanden og kringlerne på et fad. Frøkenen selv har ikke megen ro, hun går fra køkken til have, henter fløde i flueskabet og de nedsukrede jordbær ovre i baghuset, og hun er bange for, at de ikke alle skal få smagt på hyldesaften. Men de unge piger, hendes gæster, de ler og ler, fordi de sidder så knebent, at de næppe kan røre armene. Og den, der sidder yderst, bliver hele tiden puffet ned – over i liljerne. Frøkenen har altid så mange som må med, og hun siger, der bliver nok plads. Vi hjælper os, siger hun, og de unge piger synes just, det er morsomt.

Men flest er der dog på den tid, hvor "træet bliver modent". Det er kirsebærtræet, lige ud til gården og ud over smedens stakit. *Der* ved stammen er havens hædersplads, hvor hundene

bliver begravet; det er en hel kirkegård med både navne og årstal: Ami og den ny Ami og Pollux. Ami blev så gammel, at den var blind og altid måtte ligge på puder; den ny Ami blev kørt over. Frøkenen plejede den og plejede den, men tilsidst måtte dyrlægen slå den ihjel. Det var svære dage for frøkenen, for hun kan ikke tåle at se noget levende lide, og om vinteren tager hun alle de forfrosne spurve, hun kan få fat i, ind i stuen og varmer dem op og giver dem brød.

Når træet er modent, er der flest fremmede. Alle skal smage bærrene – dejlige spanske bær, som frøkenen tæller på hver gren. Hver får jo ikke ret mange, når der er så stor en flok, som skal dele, men det ville dog aldrig være rigtig kirsebærtid for byens unge piger, når de ikke havde været omme hos frøkenen og fået deres lille bundt kirsebær, omvundet med det røde bånd. Aldrig i verden rigtig kirsebærtid …

Siden hen på året bærer vinranken, og frøkenen plukker ned og sylter hen. Vindruerne får man i sukker, når vinteren kommer med sin slud, og spurvene installerer sig i de tomme stærkasser; og der ligger sne i gården, så man knap kan nå over til baghuset, og hele haven er hvid, både gang og bed.

Så holder man sig i stuen.

Der er ganske mørkt derinde og varmt fra tørveilden, og hele stuen dufter af lavendler og gammelt potpourri. Det laver frøkenen om sommeren. Så samler hun dynger af roser og spreder bladene ud på aviser og tørrer dem både på sengen og på dagligstuebordet. Og når så vinteren kommer, ligger de tørrede roser på den gammeldags kakkelovnsplads og dufter som den skønneste sommer …

Frøkenen har læst. Men så er det blevet for mørkt, og hun har lagt andagtsbogen ned i sit skød og har lænet hovedet tilbage. Nu er hun faldet i blund og sover med foldede hænder. Og henne i sofaen spinder kattene sagte, i kakkelovnen snurrer vandet til te ... Der er mørkning i huset.

Men så kommer lygtetænderen ude på gaden, og han sætter til og tænder, og lige på én gang bliver der ganske lyst hen over alle de gamle billeder på væggen og de hvide stykker på stolene og gulvtæppet, der er delt i mange stumper rundt omkring.

Men når der bliver tændt, vågner frøkenen på forhøjningen, og hun griber efter brillerne og bogen, og lægger bogmærket ind, førend hun lukker den.

Så åbner hun køkkendøren og kalder. "Han tænder, Karen," siger hun. Den gamle pige har ventet i køkkenet, men nu kommer hun ind med lyserøde bånd i huen og sætter sig på stolen ved døren, ganske stille.

Der sidder så de to gamle piger i lygteskinnet, hver med sine tanker og taler ikke meget. Men hver dag, når lygten tændes, siger frøkenen højt ud af døren: "Nu tænder han, Karen," og hver dag kommer Karen ind, og hun sætter sig stille på den samme stol ved døren. Og har de siddet der noget sammen, og det snart kan blive tid til teen, rejser hun sig med et "tak, frøken", og går ganske lydløst, som hun kom. Og således har det været i mange år.

Thi Karen er gammel i huset. Hun har tjent i præstegården, og da præsten døde, fulgte hun med "jomfruen". Da var de temmelig unge, både hun og "jomfruen", og Karen var forlovet. Men så gik det galt, og kæresten rendte væk til Amerika. Kort efter begyndte nabolaget at tale om, at det var slemt fat med

Karen, og smedens kone kom ind en aften til frøkenen: for hun, som var stillet så ene, måtte vide, hvem hun havde om sig, og måtte vogte sit rygte …

Men frøkenen svarede, at det skulle hun vel vide, *hendes* rygte plettede det ikke at gøre, hvad pligt var. Og hun beholdt Karen, og hun plejede hende selv, og så længe det levede, havde barnet to mødre i stedet for én. Men så døde det lille væsen, og frøkenen og Karen var igen alene, og nu har de kun graven deroppe i kirkegårdskrogen …

Den gamle pige "laver til" til te.

Hun sætter tællelyset midt på bordet, og hun glatter dugen.

"Jeg tænker vel, Line kommer," siger frøkenen.

Line er kommet hver aften i ti år. Præcis klokken syv banker det, og Line kommer ind, stiv og gammel, og frøkenen forsøger at råbe sin veninde op, men hun kan ikke, og når hun bringer hendes tøj ind, siger hun i sovekammeret til Karen: "Jeg synes virkelig, Karen, det *bliver* værre og værre – Line kan snart slet ikke høre mere." Og Karen ryster på hovedet: "Gud ske lov for den, som har sine sanser," siger hun.

Det har de nu sagt i ti år om frøken Line.

Så sidder de to frøkener og nyder deres te i tavshed, og en gang imellem nikker de mildt til hinanden, siden de ikke kan tale. Bag efter lægger de kabale og spiller whist *en deux*.

Klokken ti følger Karen frøken Line hjem. Så pusler frøkenen alene, roder i en gammel skuffe eller læser breve. Det er gamle gulnede papirer, bundet i store pakker med røde silkebånd … hele dokumenter fra den tid, hvor det var dyrt at skrive, og man ville have meget for pengene, når man skrev.

Dem studerer hun med deres udviskede skrifttræk.

Når så Karen kommer hjem, lister hun stille i seng, og frøkenen er alene. Hun sidder stadig bøjet over de gamle breve, og når hun løfter hovedet og pudser tællelyset, har hun ofte tårer i øjnene.

For de er døde, hendes gamle venner, og det er altså længe, længe siden *det*, hun læser fra den gang, hun var ung.

En gang imellem går hun også ind i det lille kabinet, hvor det dufter af violrod og æbler, og hun lukker chatollet op og tager den lille skuffe ud. Så finder hun et par gamle blomster, tørrede og klistrede på papir, et stambogsvers med alt for mange fødder og inden i en sølvkapsel en lille silhuet …

Hun går rundt i huset, dækker til og lukker. Ser til fuglene, som sover i deres bure, og giver hunden vand. Og det er sent på natten, inden frøkenen sover med katten ovenpå dynen.

En miniature

En miniature

Han pustede dovent cigarskyer op i luften og gyste lidt af kulde, når det rigtig ruskede i kaminrøret. *Hun* havde taget en bog.

Så så hun op.

"Hvorfor si'er du ikke no'et?"

(Sideblik). "Hva' ska' jeg si'e?"

"Å – no'et?"

Hun blader rundt, ser hist og her i sin bog, sukker.

"Vejret er ikke det rareste."

"Nej ..."

"Hvorfor flytter du ikke nærmere til kakkelovnen? ... Mig generer du ikke ..."

"Å – når man sidder ..."

Han bliver ved at puste røg ud, hun tager sine fingerringe af og på.

"Hvor mange grader mon det er?"

"Seks ..." Pause. Han rejser sig og siger:

"Vi må osse ha'e skodderne for dørene ..."

"Ja-a ... Det fryser vist om natten."

"Vist fryser det om natten."

Han driver op og ned, og hun ser på ham.

"Hvad ser du på?" siger han.

"På dig."

"Hør" – og hun ler – "Finder du dette morsomt?"

Han standser: "Næ-æ."

"Nå – jeg troede det."

"Men – ka' du si'e mig noget morsommere?"

"Å, jeg ved ikke ..." Hun tier, og lidt efter lidt smiler hun, mens hun ser ind i lampen og gynger det ene ben let over det andet. "Måske..."

Han bliver ved at gå fra møbel til møbel. Ved klaveret standser han.

"Det er længe siden, du har spillet. Man kan skrive navne her i støvet..."

"Ja – det er længe siden ..."

Han går bort og falder igen ned i stolen: "Du kunne ligeså gerne spille lidt..."

Hun sidder lidt, rejser sig så: "Ja – osse det."

Hun tjatter begyndelsen af et salonstykke, vender sig så:

"Morer *det* dig – –"

"Å – ikke sådan."

"Det er forresten underligt ... Ja – mig heller ikke." Hun holdt op ... "Gode Gud – mine sko – nu er spændet gået op igen."

Hun drejede sig på taburetten: "Å – hægt det."

Han rejste sig – – så ned på foden, hun stak frem –

"Nej, kære," sagde hun, "du må lægge dig ned."

Han knælede: "Det er osse skrækkelig upraktisk," sagde han, "med de spænder."

Han tog foden mellem sine hænder og han holdt et øjeblik om ankelen. Den var varm bag en sort silkestrømpe.

Og et øjeblik, mens han endnu beholdt foden mellem sine hænder, så de på hinanden.

"Så –"

Han rejste sig ikke straks op.

"Man bliver stiv i knæene, ..." sagde han. Han gik hen og satte sig.

Hun bladede i noderne, så lidt på Mozart på væggen og nynnede.

Så slog hun an, og mens hun holdt ansigtet i skygge, sang hun:

Roselille og hendes moder, de sad over bord,
De talte så mangt et skæmtens ord,
    Ha, ha, ha, så, så, så,
De talte så mangt et skæmtens ord.

Før hvert træ skal i haven bære blomster af guld,
Før jeg skal vorde nogen ungersvend huld.

Hr. Peder stod før solen op og aksled sit skind,
Så tren han siden for Roselil ind.

Og der de kom ned udi urtegårdens læ,
så hang der en guldring på hvert et træ.
    Ha, ha, ha, så, så, så,
så hang der en guldring på hvert et træ.

Han bevægede sin gyngestol lidt under sangen. Men da hun var færdig, og hun havde ladet efterspillet dø hen, mens hun blev ved at vende ryggen til, sagde han:

"Hvorfor sang du iforgårs den for Henning Ibsen?"

Der fløj i skyggen en blegheld over hendes ansigt. Og lidt efter sagde hun og tog en akkord i diskanten:

"Ja-så – har han sagt dig det ..."

Hun rejste sig, og med blikket på ham sagde hun:

"Fordi det morede mig."

Hun gik hen for at sætte sig.

"Nå – så han skal altså være min eftermand."

Hun svarede ikke, så op i lampen og gyngede det ene ben over det andet.

"Du generer dig ikke," sagde han.

Hun så på ham igen.

"Hør," sagde hun, "finder du det morsomt at skændes?"

Hun tog fat på sin bog, og han skar sine negle med en lille kniv.

Efter ballet

Han kom hjem fra bal. Rosen og liljekonvallerne dinglede i knaphullet, skjortebrystet var krøllet, hovedet lidt tungt af melodier og vin …

Der var tændt i stuen, lampen brændte roligt. Rummet hvilede i væv af lys og skygger. Hyacinter og konvaller duftede i brogede majolika-skåle. Han kastede sig i lænestolen og strakte benene frem for sig. Cigaret fik han tændt og lod den hænge løst mellem læberne. Og i mangel af tanker, mættet af stuens velvære, begyndte han at følge med sit blik de fine ringe af blålig røg, som han dorsk blæste ud.

Ganske vist … hun dansede vidunderligt. – Denne blide bøjning af hendes lænd ind i hans arm. Og hendes kjole – vinrød – hvilken forbandet burgunder og i simple glas – hendes kjole faldt om hende, så man så hver form …

Når var det, de havde set hinanden første gang? På landet en sommerdag til middag hos hendes forældre. De boede den gang i Holte … Så drev han efter bordet ned i haven. Husker godt, jeg ville fange stuepigen, som serverede kaffen i lysthuset, blondine med dejlige, små øren – og da han kom op på højen traf han hende. De satte sig på bænken under en busk – han mærkede endnu syrenduften, som han nu sad og tænkte derpå – og de begyndte at tale helt ligegyldigt som vildfremmede … Men så … Så var det så varmt, og hun sad og kølede sig dovent med viften, og han så den rødmende hud bag silkehandsken og … de hørte op at tale, og et øjeblik nød de tavsheden, og hun følte helt bestemt, at han så på hendes arm … og med et blev de

begge forlegne, og de rejste sig. Men mere erindrede ingen af dem end en duft af syrener og en lang tavshed.

Men da de gik ned ad højen tæt ved hinanden, thi stien var ganske smal, var de ikke mere fremmede for hinanden.

Han pustede røgen ud. Se, hvor ringene løses og lægger sig som et kælent slør over Leda med svanen på det lille bord ... Det smukkeste ved hende er måden, hvorpå hovedet sidder på hendes hals og den hele hilsen. Da hun iaften hilste ham, det var som et vårbrud, når solen stråler gennem skyer ...

Ved bordet løftede hun en gang glasset og drak med ham. Hvad var det mon for? ...

Egentlig forstod han det ikke – hvis det da ikke var ordene i sangene: Elskov kan længes, kærlighed kan bie ...

Når hun smilede, viste hun en perlerad af tænder uden lyde. Hun sad tit med det stille smil og krusede læber, når han talte. Og så hvor mærkelig hun bøjede sit hoved bort, og så godt man dog så, hvor nøje hun hørte ...

Da han sagde midt i kotillonshvirvelen:

"Synes De nu ikke, at dette er at gøre nar af sig selv?"

Og hun løftede blikket og spurgte strålende:

"Hvilket?"

Da fortrød han og for at undgå at svare sagde han:

"At gøre et spørgsmål som mit."

Men siden, da de sad i krogen ved springvandet, sagde hun med ét helt bedrøvet.

"Jeg ved det godt, De er ikke lykkelig ... men hvorfor finder De dog livet så tungt? ..."

"Hvorfor? Måske – fordi jeg er et ensomt menneske ..."

Men hun så stille hen for sig: "Og hvorfor vil De være det?" sagde hun og hun rødmede og blev tavs.

Han strakte sig i stolen, og mens han spyttede cigaretstumpen ud, sagde han:

"Var det snart på tiden at sige hende, at jeg ikke er fri?"

Hans hoved faldt ned på hans bryst, hans pande var en smule tung af melodier og vin. –

Kærlighed

Måske er denne historie altfor ubetydelig, og den handler om intet. Her er hverken kælne smil eller kærlighedskys eller længsler udsat for rytmiske ord, med hvilke digterne har fundet på at efterligne musik og toner. Den har til personer kun to søskende, og den indeslutter intet drama. Dog handler den om en heltinde, for der gives også heltinder i det ubetydelige liv, der hver dag leves, – Langt større end romanernes gudinder og kærlighedshymnernes lovpriste … Og denne unge kvinde hørte til dem.

De to søskende elskede hinanden ubeskrivelig højt. Hver leg i deres barndom havde de haft fælles, hver dags små begivenheder havde de oplevet sammen. Når de legede cirkus på det store loft, var hun miss Flora i de graciøse stillinger på den store gyngehest; når de legede skib var hun både kok og matros. Hun var rigtignok meget bange for at hænge således i det ene ben i trapez, og hun havde også nok haft lyst til at stå med hvidt tørklæde bag disken, når de legede konditori, istedetfor altid at vaske af omme bagved skærmbrættet. Men hun *måtte* jo både hænge i benet og vaske kopper. Drengene i gården klappede så meget, når Henrik gjorde kunster med hende i trapezen, og når de legede konditori, kunne Henrik dog virkelig ikke vaske kopper af.

Når Henrik var tryllekunstner, sad hun med tallerkenen, hvor de andre børn lagde skillingerne, og hun trak tæppet fra og for. Hun gjorde altid det ringeste arbejde; og en gang, da de spillede komedie og hun havde spillet så smukt, at alle forældrenes gæster råbte hende frem og kun hende – kom hun trækkende

ud med Henrik i hånden, og med gråden i halsen og højrød i kinderne råbte hun ud til dem:

"Men det er jo ham, som har skrevet det."

Om søndagen ved desserten tog hun ikke øjnene fra kagen, mens den blev skåret for, og når hun havde mærket sig det største stykke, pegede hun på det og hviskede til broderen:

"*Det* skal du ta'e."

Da Henrik var oppe til eksamen og skulle være student, vågede hun om natten. – Og når hun så, hans hoved begyndte at nikke og falde ned mod bogen, betvang hun sin egen søvn, og hun gav sig til at høre ham, og hun lo og fortalte historier.

Således elskede Ingeborg sin broder.

Men nu var hun syg, døende. Gigtfeberens forfærdelige smerter nagede hende, og gigten havde nærmet sig hjertet. Der var ingen lindring for smerterne. Med hovedet på siden, bleg, lå hun hen gispende som en lille fugl.

Det var kun øjnene, som levede i dette ansigt. De var tunge, feberbrændende af lidelser, og når smerterne som tusind borende dolke syntes at ville standse hjertets slag i en utrolig kval, sitrede hendes læber.

Men hun skreg kun sjældent. Da pressedes smertensskriget frem fra hendes læber, hvor sveden sprang ud, og hun hviskede ganske sagte:

"Vær ikke vred – vel? – men det gør så ondt."

Og når moderen bøjede sig over hende, spurgte hun svagt:

"Henrik er jo ude?"

For hun ville ikke skrige, når han var der.

Han kom ind ved sengen, angst, og så på hendes ansigt, døden havde mærket, og skønt hvert ord, hun talte, smertede

hende, sagde hun dog:

"Å, jeg har det godt."

"Det bliver nok bedre ..."

Så blev det den sidste nat.

Lægen gav ikke mere noget håb. Det ville være forbi i løbet af nogle få timer.

Og over hele huset hvilede den tunge tavshed, der lægger sig knugende over alt i det hjem, hvor døden ventes.

Ude i stuen ved siden af sad de andre. Moderen var den eneste, som vågede ved sengen. Gennem alle stuer hørte man urenes uophørlige dikken, og hver lyd blev skræmmende og ængstelig.

Ingeborg var sunket sammen. Under deres låg lå øjnene brustne som to kloder, der er slukte, og hun så ikke mere. Men undertiden rystede dødskampen hendes pinte lemmer, og hun skreg højt.

Således gik timerne, mens livet flygtede.

Henimod morgenen rejste hun sig pludselig med et sæt i sengen, og med et forfærdeligt hvin fo'r hun med hånden til hjertet – så faldt hun tilbage.

Henrik løb ind. Han troede, det var forbi. Men da han stod ved fodenden af sengen og skælvede, som var han selv berørt af døden, der gik forbi ham, slog Ingeborg øjnene op og kendte ham.

Først smilede hun: hun kendte ham. Men så sagde hun:

"Er du her? Hvorfor er du ikke i seng? Gå, du må ikke se mig."

Og da Henrik var gået, bøjede hun sig op mod moderens bryst og sagde:

"Hvorfor sagde du ikke, han var her? Det gør ham så ondt, når jeg skriger."

"Gå ind og sig, nu har jeg det meget bedre."

Krampen tog til. Den rystede hende forfærdeligt. Men med øjnene fæstede på døren lå hun rolig hen uden at skrige. Og dødens kval fralokkede hende ikke et eneste suk …

Det ville have smertet *ham*.

Tilsidst bad hun om at se ham. Han kom ind, kunne ikke tale; hun løftede med en sidste kraftopbyden sine krummede arme og slog dem om hans hals.

"Græd ikke, jeg har det godt."

Så sank hun sammen.

Hun lå død med hovedet på siden, som en blomst, man har knækket; hun var død under hans sidste kærtegn.

Hvorfor ved digterne dog altid så lidt at fortælle om disse *små* eksistenser, som er så *store* – hvorfor taler de altid om lidenskaber og aldrig om forsagelsen?

Forsagelsen lever dog og vil aldrig dø – thi *den* er den sande kærligheds barn.

25° R.

I sachsisk Schweiz. 23. 7. 81.

Det er blevet meget varmt, bedste frue, og skabningen sukker. 25 grader Reaumur Note 1) er en hedegrad, hvor man ophører at leve, for foreløbig at indskrænke sig til at eksistere – et steds på en sofa, og under hvilken alle villaens nationaliteter slumrer hen i det samme blund.

Se til haven! Fra kroketpladsen er man flygtet, og de sprækkende kugler flyder mellem buer og køller. Græsrabatterne svides af og producerer hø, bænkene på terrasserne er gloende. Gitre skinner omkap med statuer og statuer med stentrapper. Floden koger, så der står damp af den, og højderne bages, så de sprækker.

Folk døser bag nedrullede gardiner.

Denne hede dræber al handling: man tager en bog frem, man vil læse. Men efter fem minutters forløb er man slap i håndleddet, og bogen dasker ned. Man lægger et ark papir til rette, man vil skrive: efter et par sekunders tid klæber penneskaftet til fingrene, hånden til papiret, tankerne til hjernen – man opgiver at skrive.

Man indskrænker sig atter til at vifte sig, døse hen og kigge over til naboen – – –

Kun et eneste florerer: koketteriet. Koketteriet er "vidtløftigt", kusine til attråen, et letsindigt og flygtigt lille væsen, en ren Frou-Frou, der lover uden at holde, holder uden at have lovet – – – Koketteriet florerer, og den strenge moral har det lidt hårdt under fem og tyve grader Reaumur i skyggen.

Forstå mig vel – det hele er ingen ting. Det er forelskelser, hvis eneste blomst er et blik, sommerfugle, som dør, når det bliver et par grader køligere i vejret.

Og dog ville jeg ikke være glad, når jeg var hr. B.

Fru B. er kaffesladderens fornemste tema. Intet navn bliver nævnet så ofte nede i loggiaen efter table d'hôte, når klyngerne flytter sammen ved kaffebordene, og bagtalelsen fødes af stofløsheden. Damerne kritiserer hendes kjoler, herrerne har lagt mærke til hendes strømper, der i parentes sagt altid er af samme farve som hendes slæb, har vel også beundret hendes fod og – ganske lidt af ankelen.

Og således har det været lige fra den første dag, da fru B. kom ind i table d'hôte-salen i en rød silkerobe ved sin stifsøns arm. Manden går altid bag efter og kærtegner sit mægtige skæg, et skæg, der begynder at blive stærkt gråsprængt, men som for resten er det skønneste skæg, man kan se.

Man *må* nu lægge mærke til fruen. Hun har en egen lad måde at støtte sig til sin stifsøn på, mens hun holder hovedet lidt bøjet til siden – et koketteri måske, thi hendes profil er meget smuk.

Om et par år vil hun være blevet for fyldig.

Familien B. taler aldrig til nogen. Den første dag var der reserveret pladser til dem i et hjørne, og de sidder, som om de midt ved table d'hôte nød en diner à part. Manden drikker en flaske rød vin, stifsønnen en halv champagne, fruen lader sig ved stegen skænke et glas, som hun farver med lidt rødvin og nipper af ved desserten.

Men mer end alt dette interesserer dog hendes buket. Fru B. har altid en buket i hånden. En buket af gule roser, i hvis

kølighed hun nu og da begraver sit ansigt ...

Buketten er altid ens, og hun plukker hver dag en af roserne ud for at fæste den ved sin hals.

Om blomsterne er en hyldest fra hendes mand? fra hendes stifsøn? Bedste veninde, om De vidste, hvor mange hypoteser nysgerrigheden har opstillet – næsten lige så mange som bagtalelsen!

Således har vi nu set familien B. i otte dage, og ingen i hele salen koketterer så lidt som "damen med roserne". Hun spiser meget, sidder ellers lænet tilbage i sin stol, med armene over kors, lugter nu og da til sine blomster og åbner næppe øjnene for at se på os dødelige.

Men just derfor ville jeg være lidt urolig, hvis jeg var hr. B.

Tænk Dem for resten noget som glinsende snogeskind, og De har fruens øjne. Og med de øjne *kan* hun undertiden kokettere. B.'s har den midterste balkon – til højre etagen over dem bor vi – til venstre en herre, som synger baryton.

Han synger meget kønt, og jeg har tit glædet mig over at høre ham, når han kvæder om aftenen. Kun var det kedeligt, at han altid kurrede sådan nogle serenadelignende sange, som i længden bliver så trættende og altid tyder på en udvandet smag hos sangeren.

Men en aften – det var blevet lidt senere, sangeren sad på sin balkon, månen var oppe bag højderne – hørte jeg pludselig en dør, som åbnedes sagte – på B.'s balkon: det var fru B. i mørkrød slåbrok. Fruen må elske mørkrødt, og det klæder jo også alle orientalere – – –

Hun lænede sig til balkongitret og hostede let – – –

Jeg tilgav manden: det var øjensynligt, at serenaderne havde deres adresse, og mens jeg stod gemt bag min markise, blev sangen mere og mere dæmpet, og jeg syntes rigtignok, den gled over til en hvisken ...

Men det kan også godt have været floden og bladene i haven eller måske nogle vindpust – –

Alligevel interesserer jeg mig nu meget for de to balkoner. Fru B. har fået den vane at læse derude om formiddagen. Det er nogle fidtede bøger med lejebiblioteks-numre på ryggen – men for resten læser hun ikke meget, sidder mest med bogen i skødet og stirrer. Barytonen læser også på sin balkon, og somme tider skulle man tro, gyngestolene gik i takt.

Det er morsomt at se på.

Hr. B. sidder inde i stuen, kelneren siger ved et glas cognac og isvand. Undertiden taler han ud til konen, og når hun svarer, kan det hænde, stolene kommer ud af takten – – –

Men de hilser aldrig på hinanden ved table d'hôte, og hun ser aldrig til hans side.

Jeg har også kun en eneste gang set dem tale med hinanden ... Det var forleden aften, manden og stifsønnen var taget til Dresden for at se "Cyprienne", som fruen vel ikke har fundet noget videre for damer – – –

Så talte de temmelig længe sammen nede på vejen ved floden, hvor fruen den aften måtte gå alene.

Det er det hele, og det er ikke noget at tage forargelse af – –

Og hvis der virkelig skulle findes en og anden, som finder det mindre uskyldigt at veksle et blik eller et svagt betonet ord med en fremmed – må jeg så spørge Dem, fru, *hvorfor* er det da så

varmt? Så varmt at man hverken kan læse eller skrive og ikke en gang spille kroket, selv om man flytter buerne ind i skyggen?

---

26. 7. 81.

Man bør ikke lade portier'en arrangere sine ture. Han har fem-seks "partier", sender én ud om morgenen klokken seks for at jage én rundt fra udsigt til udsigt lige til om aftenen, og hans mildest talt noget tvivlsomme smag sender os den første dag til Bastei.

På disse ture får man intet at se, og *hvad* man ser, hører ikke til *det*, jeg i det mindste kalder det smukkeste. Thi farten går bestandig til de *imponerende* punkter; og "partierne" måler en udsigts skønhed efter klippens højde. Men i og for sig højner klipperne ikke meget, og *imponere* kan Sachsen ikke.

Jeg skænker Dem gerne både Hochstein, Hohenstein og Brand, når jeg blot må beholde Polenzthal og Edmundsgrund.

Og dog kan man også modtage uforglemmelige indtryk på portier'ens ture. Således igår. Vi var på Hohenstein, måske det skønneste klippeparti, ialfald det ensomste i denne egn. Lige står klipperanden som mægtige kæmpesten, viftende birke knytter sig til de smalleste revner. Snart går væggene sammen, så man næsten må kravle gennem stenvejen, ordentlig tage fat både med hænder og fødder, og man er formelig stolt, når man når op; snart viger de ud fra hinanden, og stien bliver bredere; snart går vejen hugget som en trappe i klippen, snart er den magelig som en landevej – –

Vi kom gennem en kløft. Mosklædt og snæver stod stenmassen på begge sider; oppe så man en rift af himlen. Og

over kløften lå splintret gran ved gran.

Det var forleden ved uvejret. Himlen havde åbnet sine sluser, så at alle dales bække blev til strømme, og stormen havde kuldkastet træer og rystet klippeblokke ... Nu lå granerne der som vajende faner ud over kløften, hvor vi gik.

Så nåede vi Hohenstein.

Det er et hav af klipper, man ser. Dybe kløfter og stene, ranke som tårne, birke på ensomme tinder, en bølgende skråning dækket af graner.

Og over det hele denne evige vekslen af lys og skygge fra klipperne. Skyggen lægger sig i bølger, går ud og ind. Her strækker den sig langt ud over solbagte højder; der dækker skyggen en skråning, så det halve bliver mørkt som en kløft.

Og mellem de sønderbrudte sten slynger sig bugtede veje – –

Som en by i ruiner ligger fjeldmarken. Sønderslagne templer, mægtige porte i grus, paladser, tiden har fortæret. Kyklopiske mure, væltede ud i blokke af en kæmpes hånd – – –

Man kunne tro sig ved Hammershus: her mangler kun havet.

Man møder klipper og kløfter som rifter i stenen – – Langt borte øjner man snebjergene.

Det havde været godt vejr hele dagen. Solskin og varmt. Men nu kom der nogle hvide skyer, små lyse pletter frem der ude i horisonten. Henkastede strudsfjer lignede disse skyer.

Men de hastede frem. Og pludselig var det, som om en dis, tung og grålig, lagde sig over den hele himmel, som om det altfor pludselig blev aften.

Så vældede skyerne kaskadeagtigt frem ude fra horisonten, og birkene fo'r ængsteligt hid og did på deres toppe, næsten som anskudte fugle, der flagrer uroligt. Og skråningernes

graner begyndte at bølge som et oprørt hav under de kolde vindstød.

Støddene kom uregelmæssigt og stødvis.

Alt mer og mer af himlen blev bedækket. Skyerne lå som et tungt lagen over hele horisonten. Det var også blevet meget koldt.

Kusken skyndte på os. Uvejret ville nå os om en time.

Vi måtte pakke os godt ind på vognen, der var næsten vinterkulde på højden.

Yderst ude var himlen ganske sort. Et svagt skær – genskin af fjerne lyn.

Men pludselig, da vi bøjede ind i Kirnitschdalen, slog en bølge af kvælende hede imod os. Den var mættet med svovllugt og ubeskrivelig tung.

Der var noget uhyggeligt ved denne kvalmhede i den mørke dal. Thi det var blevet mørkt som om natten.

Og så med ét luede alle toppe.

Damerne i vognen skreg. Et eneste nu så alle Kirnitschdalens klipper ud som fantastiske ansigter i et flammende lys – – – så kom skraldet med en smældende lyd.

Igen mørke. Og denne hede.

Et nyt lyn – se, hvor bækken lyser! Styrtesøer af regn.

Det regnede ind til os i den lukkede vogn – – –

Hele natten varede uvejret. Højderne stod som silhuetter mod den flammende himmel. Skraldene lød som hule drøn i dalen – –

Hele villaen strømmede sammen i jagtsalonen. Det var en forvirring og en angst; og den, som ikke frygtede uvejret, kunne

undre sig over besynderlige toiletter og opløste hårtjavser, hvor der om dagen prangede rige fletninger.

Kun hr. B. var "korrekt" – som altid.

Kelneren fortalte imorges, at fru B. blev liggende i sengen og lod stifsønnen læse højt for sig.

Lev vel!

Note 1:

25°R = 31¼°C

Om "Præster"

Forfatter: Herman Bang (1857-1912).
Org.udgave:Herman Bang: *Præster.* A. C. Riemenschneiders Forlag København 1883. Denne udgave er baseret på førsteudgaven.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Christen Dalsgaard (1824-1907): *En kones højtidelige kirkegang efter barselfærd* (1860).

ISBN 978-87-7628-047-5
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-316-3 (Ølstykke 2013).

www.ebib1800.dk

